

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

Junij
1973

3

MALI OGLASI

Mreže za ograje izdelujem iz nerjavečega materiala. Zaščitno barvanje ni potrebno. Višina mreže in velikost okenc po želji kupca. Obstojne tudi v obmorskih in industrijskih krajih. — Ing. Lojze Kocmur, Podgorje 29, 63230 Šentjur pri Celju.

Prodajam odlično ohranjeno lovsko risanico Zastava, kal. 7×57, z montiranim strelnim daljnogledom. Puška nastreljena, možen preizkus. — Milan Zupanc, Šišenska 2, Ljubljana, tel. 53-167.

Prodajam lovski karabin ZG 47, kal. 7×66, SE VOM HOFFE, malo rabljen, primeren za streljanje na večje daljave. Stane Jamnik, Na jami 11, 61000 Ljubljana.

Poceni prodajam lovski puški petelinki, kal. 12–12 in kal. 16–16. Janko Otoničar, puškar, Preska 26, 61215 Medvode.

Ugodno prodajam rusko bokarico 12–12 z vložkom 5,6 mm in risanico CZ (karabin) 8×57 JS. — Jože Kogovšek, Vrzdenc 56, 61354 Horjul.

Izgubila se je ali je bila odpeljana — dne 2. 5. 1973 — psička Biba, brakjazbečarka, črne barve z rjavimi ožigi. Če bi kdo kaj vedel o njej, prosim, da sporoči proti nagradi na naslov: Rudolf Ažbe, Zapreval 4, 64223 Poljane nad Škofjo Loko.

Prodajam: novo visoko razantno mavzerico, kal. 6,5×57, z daljnogledom in municijo; odlično brezpetelinko Monte Carlo, kal. 16/16×70. Franc Mizori, Lobodova 11, 61230 Domžale.

Prodajam tri nove stroje za metanje umetnih golobov, novejša izdelava, možno električno sprožanje. Cena 1500 din. Stefan Kmetec, Grad 1, Slovenska Bistrica.

Prodajam psico brakjazbečarko, odličnih staršev in z odlično zasnovo, staro 2 leti. Cena po dogovoru. Franc Bartol, Vinice 12, 61317 Sodražica.

Prodajam: nemškega kdl. ptičarja, starega 3 leta, s telesno oceno 4; brakjazbečarja, starega 3 mesece, odličnih staršev; kdl. istrskega goniča, starega 4 leta. — Ivo Zavrl, Srednje Bitnje 8, 64000 Kranj.

Naprodaj imava: nemške žimovce, stare po 2 in pol meseca, nemške kratkodlake ptičarje, resaste istrijance, stare po 2 in pol meseca, kratkodlake istrijance, posavske goniče in 4 leta starega brakjazbečarja z dobro telesno oceno.

Vsi mladiči so od staršev s prav dobro ali odlično telesno oceno in z odlično lovsko zasnovo. — Ančka in Ivan Udovič, Unec 115, 61381 Rakek.

Prodajam šibrenico SUHL, kal. 12/12, za 2800 din. Telefon 310-814, Ljubljana.

Na zalogi imamo propagandne letake **VARUJMO NARAVO**

15 × 10 cm (primerni za šolsko mladino)

in plakate **VARUJMO NARAVO** 47 × 67 cm.

Cena 0,15 oz. 2 din za izvod.

Pošljemo po povzetju.

Na zalogi imamo tudi seme **STRŽENASTEGA KRMNEGA OHROVTA**, idealne krmne rastline za vso divjad.

Pošljemo po povzetju skupaj z navodilom. Cena semenu 70 din za kg.

Naročite lahko telefonično ali pismeno!

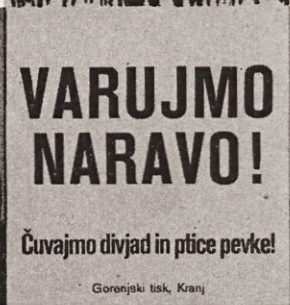
Lovska zveza Slovenije
strokovni sekretariat

Kmetovalci!

Jerebica in fazan sta vaša pomočnika. 100 jerebic uniči dnevno okrog 30 000 škodljivih žuželk in pobere skoraj 3 kg plevelnih semen.

Sodelujte z lovci pri zaščiti gnezdi!

Ne odnašajte mlade divjadi, ker so samo polja in gozdovi njen pravi dom.

VARUJMO NARAVO!

Čuvajmo divjad in ptice pevke!

Gorenjski tisk, Kranj

TRGOVINA LOVSKEGA OROŽJA

GIANNELLA

TRST

Via C. Battisti 8 (blizu Stande)

Via B. Cellini 2 (blizu železniške postaje)

Velika izbira artiklov za lov, ribolov, podvodni šport in podobno

Orožje znamk Beretta, Franchi, Breda, Zoli in Bernardelli

Pri nakupu orožja 5% popust

Foto Rado Cenčič: Srna mladica je odskočila, ko je jeknila puška, namerjena na šibkega srnjaka lanščaka. Pričenja se lov na srnjake. Kakšni pridejo predvsem v poštev za odstrel? Odgovor najdete v tej številki, stran 87, v sestavku »Gojitveni odstrel srnjakov lanščakov«.

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

LVI. letnik

št. 3

junij-rožnik 1973

Vsebina

Veljko Varičak

Miro Prunk

Viktor Rijoza

Bogdan Sežun

Ing. Werner Niedereder

Ing. Vitomir Mikuletič

Tone Svetina

Lovski oprtnik:

Mladi pišejo:

Vprašanja – odgovori:

Lovska organizacija:

Jubilanti:

V spomin

Lovska kinologija:

Šaljive

Vrhunske trofeje – naravni spomeniki 66

Odlok o razglasitvi določenih trofejev za naravni spomenik 66

Za enotna načela pri odstrelu srnjadi na Krasu 68

Pogovor s srnjakom 71

Uporabnostna preizkušnja ptičarjev v Prekmurju in še kaj 72

Naš divji petelin (nadaljevanje in konec) 76

Še nekaj o divjem petelinu 79

Lovčeva hči – XV. 81

Četrstoletni obračun – S. Mlinar 84

Kako se širi človeški dah na lovu – M. Š. 85

Avtomobiliziran krivolov – B. Oražem 86

Kako sem ujel divjega petelina – N. Brinjovc 86

Gojitveni odstrel srnjakov lanščakov – Strokovni sekretariat LZS 87

LD Lijak-Ozeljan razvila prapor 90

LD Veliki Podlog sodeluje s krajevnimi organizacijami – B. Kerin 91

Dr. Fran Brumen – sedemdesetletnik 91

»Klub ptičara i spanijela« in DLP 92

94

96

LOVCA izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Župančičeva 9. Uredniški odbor: Tone Svetina, glavni urednik; Francè Cvenkel, odgovorni urednik; prof. dr. Stane Valentinčič, dipl. ing. Anton Simonič, Vladimir Pleničar. Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu Lovca, Župančičeva 9, 61001 Ljubljana, poštni predal 505, telefon 21-245 in 21-819. — Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Letni prispevek področnih lovskih zvez Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina za Lovca, je po članu 60 din. Za druge naročnike je letna naročnina 70 din; za inozemstvo 85 din; posamezna številka 6 din. — Cene malim oglašom za člane lov. organizacij: do 15 besed 8 din, od 15 do 25 besed 10 din, od 25 do 35 besed 13 din; od 35 do 45 besed 16 din; za vse druge dvojna cena. Male oglase je treba plačati hkrati z naročilom. — Žiro račun Lovske zveze Slovenije: 50101-678-47158. — Tiskala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Vrhunske trofeje – naravni spomeniki

Veljko Varičak

»Zame so vrhunske trofeje prav takšne vrednosti kot nacionalne umetnine, ki jih ne prodajamo in ne smejo iz države.«

Josip Broz Tito

Vrhunske trofeje prosto živče divjadi so proizvod genetske zasnove in naravnega okolja, v katerem divjad živi. So pa tudi rezultat naših gojitvenih posegov, kot izboljševanja naravnih življenjskih pogojev divjadi, strokovno izvajanja odstrela, zimskega krmljenja itd. Obenem so tudi dokaz pravilne gojitve in zaščite velike divjadi, so dokaz pravilne lovske politike in strokovnega dela naših lovskih organizacij, tako lovskih družin kot ostalih organizacij, ki upravljajo naša lovišča in gospodarijo z divjadjo.

Na lovskih razstavah – krajevnih, nacionalnih in mednarodnih – posredno tudi primerjamo kakovost divjadi in uspešnost gojitvenih ukrepov po posameznih loviščih, področjih in deželah. Torej trofeje lovcem in zlasti lovskim strokovnjakom pomenijo tudi nekaj več, saj dajejo pregled nad tem, kaj imamo in kako smo gospodarili z divjadjo in lovišči, ki nam jih je dala družba v upravljanje.

Izredno močne vrhunske trofeje pa so prav gotovo tudi naravne znamenitosti, ki jih ne moremo več obravnavati samo kot lovske trofeje, saj imajo zaradi svojih značilnih oblik in redkosti poseben kulturni, znanstveni in vzgojni pomen ter morajo zato biti deležne posebne zaščite. V nekaterih evropskih državah so vrhunske trofeje že deležne take zaščite, saj jih ni dovoljeno odnašati iz države, pa čeprav jih je z uplenitvijo pridobil inozemski lovski gost. Tako npr. z Madžarskega inozemski lovec ne more odnesti trofeje, ki pride v poštev za državnega ali svetovnega prvaka. Takšno rogovo je shranijo v centralnem lovskem muzeju, uplenitelj pa si lahko

oskrbi odlitek. Podobno je tudi na Poljskem in v Romuniji, kjer odločata centralni lovski organizaciji o tem, katere trofeje inozemski lovec lahko odnese iz države in katerih ne.

Pri nas doslej Zakon o lovstvu ni predpisoval takih omejitev, kar pa ne pomeni, da tudi pri nas nismo želeli ustreznih predpisov, ki bi onemogočili izvoz vrhunskih trofej. Naša stremjenja v tej smeri so nakazana v osnutku bodočega Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki bo sprejet še letos. Osntek predvi-

deva tudi ustrezno zaščito vrhunskih trofej.

Medtem pa je nepredvidena uplenitev izredno kapitalnega medveda pospešila naša prizadevanja za zaščito vrhunskih trofej. Dne 18. novembra 1972 je bil na Grajševki, v lovišču Zavoda za gojitev divjadi Jelen-Snežnik, uplenjen kapitalni medved. Uplenil ga je lovski gost Hans Joachim Schnepf iz ZR Nemčije. Že na izbirnem ocenjevanju trofej, predvidenih za mednarodno lovsko razstavo v Torinu, ki je bilo januarja letos v Ljubljani, smo vedeli, da je ta

Iz Uradnega lista SRS, št. 14, od 25. 4. 1973

Na podlagi drugega odstavka 2. točke VII. amandmaja k ustavi SR Slovenije je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora dne 11. aprila 1973 in na seji gospodarskega zbora dne 18. aprila 1973 sprejela

ODLOK

o razglasitvi določenih trofej za naravni spomenik

I

Za naravni spomenik posebnega nacionalnega pomena se razglašajo trofeje lovnih živali, uplenjenih v prosti naravi, ki po metodah za ocenjevanje trofej divjadi, določenih v pravilniku o izdajanju trofejnega lista za trofeje divjadi (Uradni list SFRJ, št. 39-467/66) presegajo:

	točk
– jelenje rogove (<i>Cervus Elaphus</i> L.)	220
– damjakovo rogove (<i>Dama Dama</i> L.)	190
– srnjače rogove (<i>Capreolus Capreolus</i> L.)	170
– gamsji roglji (<i>Rupicapra Rupicapra</i> L.)	120
– rogovi alpskega kozoroga (<i>Capra Ibex</i> L.)	190
– muflonji rogovi (<i>Ovis Musimom Schreber</i>)	220
– merjaščji čekani (<i>Sus Scrofa Scrofa</i> L.)	135
– kožuh rjavega medveda (<i>Ursus Arctos</i> L.)	400

II

Z naravnim spomenikom iz prejšnje točke upravlja njegov lastnik. Če je naravni spomenik pridobila organizacija združenega dela ali druga družbeno pravna oseba, družbenopolitična organizacija ali društvo, upravlja z naravnim spomenikom Tehniški muzej Slovenije v Bistri; sredstva za financiranje varstva in za vzdrževanje naravnega spomenika zagotovi tehniškemu muzeju SR Slovenija.

III

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SRS.
Št. 63-23/73
Ljubljana, dne 18. aprila 1973.

**Skupščina
Socialistične republike Slovenije**

**Predsednik
Sergej Kraigher l. r.**

Ena izmed šestih trofej – naravnih spomenikov posebnega nacionalnega pomena v Sloveniji: jelenovo rogovje – slovenski prvak, 224,09 točke, težko 10 kg, dolžina leve veje 101 cm, desne 104,5 cm; jelena je uplenil l. 1961 Leopold Maček v gojitvenem lovišču Rog

medvedov kožuh najresnejši kandidat za novega svetovnega prvaka. Vendar smo za potrditev naših predvidevanj morali počakati na odločitev mednarodne komisije za ocenitev trofej v Torinu. Z razstave, ki je bila od 2. do 12. marca letos v Torinu, so nas končno obvestili, da je kožuh našega medveda s Snežnika novi svetovni prvak, z oceno 419,50 točke. Starega prvaka, romunskega medveda, uplenjenega v Karpatih leta 1969, je prekosil kar za 20,95 točke. To je tak kakovostni skok, da je le malo verjetno, da bo našega prvaka kmalu prekosil kak medved. Izvršni odbor Lovske zveze Slovenije je na seji 12. marca 1973 sklenil podvzeti vse potrebne ukrepe za zavarovanje te izredne trofeje, da namreč ta naša znamenitost ostane doma. Želja je, da naj bi bil ta dragoceni medvedov kožuh trajno razstavljen v lovskem muzeju v Bistri, kjer mu je prav gotovo tudi edino pravo mesto.

Na pobudo Lovske zveze Slovenije je Zavod za spomeniško varstvo SRS predlagal Republiškega sekretariatu za urbanizem kot pristojnemu upravnemu in strokovnemu organu s področja varstva narave,

da na osnovi 9. in 10. čl. Zakona o varstvu narave (Ur. l. SRS, št. 7-21/1970) ukrene vse potrebno, da se kožuh medveda prvaka proglasi za naravni spomenik posebnega nacionalnega pomena. Ta kožuh je namreč nekaj izrednega ne samo v našem državnem, temveč tudi v svetovnem merilu. Zato ne gre več samo za lovsko trofejo, ki naj bi jo obravnavali po Zakonu o lovstvu, ampak za takšno naravno znamenitost, ki po Zakonu o varstvu narave spada pod zaščito. Deveti člen tega zakona med drugim namreč tudi določa, da se kot naravna znamenitost zavarujejo posamezni deli žive ali nežive narave, ki imajo zaradi značilnih oblik ali redkosti poseben kulturni, znanstveni ali vzgojni pomen. Člen 10 istega zakona pa predvi-

deva, da za naravne spomenike posebnega nacionalnega pomena izda akt o zavarovanju Skupščina SR Slovenije.

Izvršni svet SR Slovenije je predlog Republiškega sekretariata za urbanizem vsestransko podprl in razširil tako, da naj bodo zaščitene vrhunske trofeje vseh prosto živčih lovnih živali, ne samo medvedov kožuh. Nato je Skupščina SR Slovenije, 11. 4. 1973 na seji republiškega zbora in 18. 4. 1973 na seji gospodarskega zbora, sprejela odlok, s katerim so za naravne spomenike posebnega nacionalnega pomena razglašene trofeje vse divjadi, uplenjene v prosti naravi, ki presegajo določeno število točk. Kaj to pomeni v praksi? Vrhunske trofeje, ki presežejo s tem skupščinskimi odloki določeno število točk, so last uplenitelja (kolikor ni s poslovníkom LD drugače urejeno), vendar jih je dolžan pred prodajo oz. odtujitvijo ponuditi v prednostni nakup Tehniškemu muzeju Slovenije, katerega sestavni del je tudi slovenski lovski muzej v Bistri. Če pa je takšno trofejo pridobila organizacija združenega dela ali druga družbeno pravna oseba, družbenopolitična organi-

zacija ali društvo, upravlja s tem naravnim spomenikom Tehniški muzej Slovenije. Sredstva za financiranje varstva in vzdrževanje vrhunskih trofej – naravnih spomenikov – pa zagotovi Tehniškemu muzeju Socialistična republika Slovenija.

Po določbi 18. čl. Zakona o varstvu narave zavarovanih naravnih spomenikov ni dovoljeno uničiti, prenesti, prodati ali izvoziti v tujino brez dovoljenja Republiškega sekretariata za urbanizem. V tem primeru izvoznega dovoljenja ne more nadomestiti trofejni list, ker ne gre več samo za lovsko trofej, temveč za naravno znamenitost.

Uničenje, prenos, prodaja in izvoz v tujino naravnega spomenika brez predpisanega dovoljenja Republiškega sekretariata za urbanizem so kazniva dejanja, za katera je določena denarna kazen ali zapor do enega leta. Tudi poizkus takih dejanj je kazniv (20. čl. istega zakona). Delovna organizacija ali druga pravna oseba oz. njegova odgovorna oseba, ki brez predpisanega dovoljenja uniči, prenese, proda ali izvozi oz. odnese v tujino naravni spomenik, je za tak prekršek kaznovana s plačilom do 10 000 din (19. čl. cit. zakona).

Republiški sekretariat za urbanizem bo moral imenovati še komisijo za ocenjevanje vrhunskih trofej, ki bo pristojna oceniti vsako novo trofej, ki pride v poštev za zaščito. Ta komisija naj bi tudi odločala o tem, če je trofeja naravni spomenik posebnega pomena ali ne.

Sedaj so v Sloveniji z ozirom na svojo moč in število točk naravni spomeniki posebnega nacionalnega pomena že naslednje trofeje:

rogovje jelena, ki ga je uplenil Leopold Maček v gojitvenem lovišču Rog-Kočevje leta 1961 in ki je ocenjeno z 224,09 točke;

rogovje srnjaka, ki ga je uplenil Filip Završnik v lovišču LD Polzela leta 1962 in ki je ocenjeno s 170,92 točke;

rogliji gamsa, ki ga je uplenil Gregor Krivec v lovišču LD Pogorelec leta 1950 in ki so ocenjeni s 121,50 točke;

rogliji gamsa, ki ga je uplenil Franc Ličof v lovišču Zavoda za gojitev divjadi Triglav – Bled leta 1957 in ki so ocenjeni s 121,10 točke;

čekanimerjasca, ki ga je uplenil Edo Herman v lovišču LD Rečica ob Savinji leta 1962 in ki so ocenjeni s 137,20 točke;

kožuh medveda, ki ga je uplenil Hans Joachim Schnepf v lovišču Zavoda za gojitev divjadi Jelen-Snežnik leta 1972 in ki je ocenjen s 419,50 točke.

Kako bo torej z medvedovim kožuhom s Snežnika, ki je svetovni prvak in ki je proglašen za naravni spomenik posebnega nacionalnega pomena? Uplenitelj iz ZR Nemčije bo dobil od ZGD Jelen-Snežnik povrnjeno odstrelno takso 10 240 dolarjev, lovišču pa bo ta denar v celoti vrnjen tako, da ne bo trpelo nobene gmotne škode. Medvedov kožuh bo trajno raz-

stavljen v slovenskem lovskem muzeju v Bistri.

V posebno zadoščenje nam je, da je bil odlok o zaščiti vrhunskih trofej sprejet najprej v naši republiki. Prepričani smo, da bodo temu sledile tudi druge republike in da bodo kmalu zaščitene vrhunske trofeje v vsej Jugoslaviji. Razlogi za zaščito vrhunskih trofej v drugih republikah so namreč isti kakor v Sloveniji. Sicer so pa besede predsednika Tita, izrečene ob sprejemu delegacije jugoslovanskih lovcev in navedene kot moto na začetku tega članka, namenjene celotni jugoslovanski lovski organizaciji.

Končamo lahko z ugotovitvijo, da je naša dolgoletna želja za zavarovanje ter prepoved izvoza vrhunskih lovskih trofej zadovoljivo uresničena. Nemalo zaslug za to imajo tudi vsi odgovorni forumi, kot so Skupščina SRS, Izvršni svet SRS, Republiški sekretariat za urbanizem in Zavod za spomeniško varstvo SRS, ki so pripomogli, da je bil omenjeni odlok sprejet po pospešenem postopku.

Za enotna načela pri odstrelu srnjadi na Krasu

Miro Prunk

Vsak dan bolj spoštovana nova načela o odstrelu srnjadi mi dajejo pogum, da iz večletne skrbno vodene statistike o odstrelu srnjadi podam svoje ugotovitve. K objavi mojih misli me silijo predvsem zelo različna gledanja na odstrel po posameznih LD na Krasu. Kras je lovskogospodarska celota, zato bomo morali z dogovori, če ne tako pa drugače doseči, da bodo lovske družine na Krasu enotneje gospodarile.

Pričakovati je bilo, da bodo to

vprašanje rešili lovskogospodarski načrti, a se to ni zgodilo. Ti načrti na našem področju niso odigrali svoje vloge zato, ker predvsem nismo z vsemi možnostmi poskušali ugotoviti resnične staleže, resnične izgube, resnične bonitete itd. Šele na podlagi teh podatkov bi lahko sprejeli vse ukrepe za sestavo in izvedbo lovskogospodarskih načrtov.

Svojih misli nočem nikomur vsiljevati, niti nočem trditi, da je odstrel srnjadi oziroma način odstrela v

Pomlad na Ljubljanskem barju

Foto Sonja Zalar

našem lovišču najprimernejši za vsako lovišče. Prikazati hočem le naša opažanja, ki so dokumentirana s statistiko in so vzrok večletnega takega odstrela. Opozoriti hočem, da so v lov. družinah kraškega bazena oziroma v lov. družinah občine Sežana, ki praktično obsega vse kraško področje, zelo različna gledanja na odstrel srnjadi, zato bi jih bilo nujno treba uskladiti.

Izredna razširitev srnjadi na Krasu, ki je dosegla primeren stalež (vsaj v loviščih okrog državne meje) že okrog leta 1960 ter nadaljnje večanje staležev do pretiranih, je bil verjetno glavni vzrok, da so se najprej v lovišču LD Tabor-Sežana, kasneje pa še v drugih loviščih, začeli pojavljati slabi srnjaki-gumbarji. V sodelovanju s strokovnjaki LZS (predavanja ing. Simoniča) ter s podporo LZ Postojna smo popol-

noma spremenili klasičen način odstrela.

Kljub kritikam v lastni LD in velikim kritikam sosednjih LD smo pri takem odstrelu vztrajali in planirali za odstrel tudi mladiče, kar je bilo prej greh, preko 60% enoletnih slabih srnjakov (lanščakov) in poudarili tudi odstrel slabih mladice. Sicer pa smo močno zvišali celotni odstrel, ki je po letih nepretrgoma naraščal. Ustavil se je šele zadnja leta. Ugotovljamo namreč, da se stalež ne veča več in da je zadnje leto rahlo upadel. Toda ob tem nas ni strah, saj je še vedno na zgornji meji (8–10 srnjadi na 100 ha).

Kljub velikemu odstrelu pa še vedno opažamo slabe enoletne srnjake (gumbarje), za kar menim, da je vzrok še vedno preveliko število srn. V to prepričanje me sili podatek, da smo od leta 1965 do 1970 uplenili in našli mrtvih 78 več srnja-

kov kakor srn. Slabi mladiči in slaba enoletna srnjad se pojavlja predvsem v bližini naselij, v vznemirjenih staniščih in predelih, ki za srnjad sploh niso bonitirani.

Kdor pozna Kras, bo potrdil, da je tu štetje srnjadi nemogoče. Staleži v posameznih loviščih so takšni, da upravičujejo velik odstrel. Odstrel je pa tudi odvisen od vztrajnih predlogov posameznikov ali celotnega članstva, ki je nekje takšno, drugod drugačno. Nekje so celo izbrali najenostavnejšo rešitev: vsakemu lovcu šesteraka in srno – pa konec besedi! Prav, da je odstrel velik, toda važno je, kaj je treba odstreliti. Če pa planiraš odstrel, moraš v prvi vrsti vedeti, kolikō in kaj imaš v lovišču.

Začel sem razmišljati, kako bi ugotovili najverjetnejši stalež, brez zamotanih formul, čim enostavneje. Poskusimo! Ta račun seveda teme-

lji na predpostavki, da je ob rojstvu pri srnjadi spolno razmerje 1 : 1.

Leta 1970 smo uplenili 7 mladičev srnjačkov, naslednje leto 35 enoletnih srnjakov (lanščakov), leta 1971 smo našli še 5 enoletnih srnjakov povoženih ali drugače poginulih. Pustimo druge vmesne izgube in povprašajmo največjega skeptika, ki bo dejal, da je v letu 1971 ostalo v lovišču gotovo še 25 lanščakov. Na osnovi navedenega lahko ugotovimo, da je bilo v letu 1970 v lovišču 72 srnjačkov (7 + 35 + 5 + 25). In koliko je bilo srnic? Če upoštevamo, da se srnji mladiči rodijo v spolnem razmerju 1 : 1, potem je bilo v letu 1970 tudi 72 srnic. Skupaj torej 144 mladičev.

Toliko mladičev je poleglo ustrezno število srn. Če upoštevamo, da poprečno ena srna da enega mladiča (po Lovskem priročniku celo 70 do 150 % na rodno srno), potem je bilo leta 1970 v lovišču tudi 144 srn. In koliko srnjakov? Omenil sem že, da smo v 5 letih pred letom 1970 uplenili ali našli poginulih 78 srnjakov več kot srn. Zato predpostavljam, da je bilo v lovišču leta 1970 66 srnjakov (144 — 78). Leta 1970 je bil stalež srnjadi v lovišču LD Tabor-Sežana torej preko 350 (72 + 72 + 144 + 66). To lovišče pa v celoti meri 6000 ha, od tega je bonitirano za srnjad samo 4500 ha. Če se zamislimo ob teh podatkih, je nesmiselno pričakovati srnjad »zlate« kvalitete, kar imajo neka-

teri za vrhunec gospodarjenja z divjadjo. Odločimo se pa lahko, da z zmanjšanjem staleža popravimo kvaliteto. Nesmiselno pa bi bilo na račun morebitnih »zlatih« pretirano manjšati stalež, saj vemo, da je naše lovišče preveč prepleteno s cestami in preveč moteno od turistov. Naše načelo naj bo: zdrava srnjad, brez iskanja nemogočega!

Z večletnim vztrajnim odstrelom slabe mlade srnjadi smo dosegli, da se je naglo padanje poprečne teže te divjadi do leta 1968 umirilo oziroma da se je poprečna teža celo nekoliko popravila. Prav tako se vidno popravlja kvaliteta rogovja. Težko je že dobiti večletnega srnjaka s slabim rogovjem.

Odstrel srnjadi v loviščih LD Slovenije v letu 1971

Iz statistike LZS

Lovska zveza	Stalež	Odstrel	%	I a	I b	II a	II b	Enoletne srne	Srne	Mladiči m. sp.	Mladiči ž. sp.	Srnjaki in srnjački	Srne in srnice	Razmerje odstr.	
														% ♂	% ♀
Bela krajina	1144	94	8,2	1	13	1	20	—	36	16	7	51	43	54,1	45,9
Celje	6800	1645	24,4	137	366	100	243	178	324	48	249	894	751	54,6	45,4
Gorenjska	4955	750	15,1	54	226	64	85	84	152	26	59	455	295	60,6	39,4
Gorica	8020	2073	25,5	76	377	61	308	268	564	171	245	996	1077	48,3	51,7
Gor. Radgona	595	146	24,4	—	12	12	41	12	57	5	7	70	76	48,0	52,0
Idrija	1605	335	20,5	10	51	1	57	32	103	31	50	150	185	44,7	55,3
Kočevje	2332	383	16,4	29	83	10	49	30	112	19	51	190	193	49,7	50,3
Koper	2173	383	17,6	19	43	30	91	29	132	13	26	196	187	51,2	48,8
Ljubljana	7701	1384	17,9	164	339	44	132	149	292	108	180	774	610	56,0	44,0
Ljutomer	215	145	62,1	1	11	5	22	29	50	3	24	42	103	71,0	29,0
Maribor	9885	2185	21,4	136	404	60	216	372	382	178	392	1039	1146	47,4	52,6
Notranjska	1619	247	15,4	32	55	7	21	32	64	12	24	127	120	51,5	48,5
Novo mesto	2264	271	11,9	8	52	1	98	18	48	19	27	178	93	65,6	34,4
Postojna	2086	296	14,7	108	130	33	140	98	305	49	80	167	129	56,5	43,5
Posavje	4363	943	21,6	27	57	23	48	8	109	12	12	460	483	48,9	51,1
Ptuj	1851	558	30,1	15	66	30	107	59	168	44	69	262	296	46,8	53,2
Prekmurje	2145	715	33,5	33	112	26	111	78	226	61	78	343	382	47,4	52,6
Zasavje	1804	303	16,4	22	74	10	47	19	108	9	14	162	141	53,6	46,4
SKUPAJ 1971	61557	12866	20,5	872	2471	521	1836	1495	3232	824	1594	6556	6310	51,0	49,0
1970	57503	10631	18,4	656	2090	454	1802	942	2764	672	1251	5674	4959	53,0	47,0
1969	57388	11700	20,4	661	2170	559	1986	1031	3190	823	1280	6211	5489	53,2	46,8

Večina nas je že prepričanih, da bi stari način odstrela (stari srnjaki in »jalove« srne) pripeljal do neuspeha.

Iz statističnih podatkov in računanj ugotavljamo, da na 4500 ha ustrezne lovišča za srnjad ne smemo upleniti več ko 25 večletnih srnjakov. Nekaterim ne gre v račun in stalno ponavljajo, da iz vsakega mladega srnjaka zraste šesterak, ne poskušajo pa ugotoviti, kolikšen bi moral biti stalež npr. za odstrel 50 poprečno 5 let starih srnjakov. V tem primeru bi moralo biti v lovišču, upoštevajoč izgube, preko

600 srnjadi, ta pa bi potrebovala prostor 7500 ha, ne pa 4500!

Gornje ugotovitve nas silijo, da planiramo odstrel srnjadi okrog 30 % pomladanskega staleža, polovico starih in polovico mladih, predvsem mladičev-srnic in lanščakov. Dejansko pa odstrelimo nad polovico mlade srnjadi. Visok odstotek odstrela in večji poudarek odstrelu mlade srnjadi gre predvsem na račun izredno slabih mladičev in enoletne srnjadi, ki bi v slabih življenjskih pogojih (zima) poginila. Tudi s tega vidika lahko zagovarjamo tako velik odstrel.

Iz razlage strokovnega sekretariata LZS k podatkom o staležu in odstrelu srnjadi v Sloveniji

(Iz gradiva za občni zbor LZS, 20. 1. 1973)

Primerjava staleža in odstrela nas sooča z dejstvom, da so ti podatki v tako nelogičnih odnosih, da z upravičenostjo dvomimo vanje oz. da se velik del prirastka nekontrolirano izgublja. Menimo tudi, da so staleži srnjadi ponekod višji od navedenih. V prakso tudi prepočasno prodirajo načela o strokovnejšem gospodarjenju, zlasti glede višine in strukture odstrela. Tako je bil pomladanski stalež srnjadi v Sloveniji leta 1970 62 600 (od tega v loviščih LD 57 503). Pri spolnem razmerju 1:1,4 bi lahko računali s prirastkom 35 % oz. 22 000 glav. Po podatkih pa je bilo uplenjene

12 800 srnjadi in ugotovljenih izgub kar 4850, tj. 38 % odstrela, skupno torej 17 650. V letu 1971 bi moral biti stalež najmanj 67 000, po podatkih lovskih organizacij pa je bil le 61 800. Ali so izgube še višje, kot menimo, ali pa se znaten del prirastka nekontrolirano izgublja. Na vprašanje o tolikšnih izgubah (pogin) je delno odgovor tudi v številkah spodaj. Triletnih in štiriletnih srn še ne moremo šteti med starejše ali ostarele srne. Priporočljivi odstrel bi moral postati dejanski odstrel, če želimo doseči gojitveni cilj – zdrav in biotopu primeren stalež.

Dejanski (javljene) odstrel l. 1971:	Sr nj a d	Priporočljivi odstrel:
12,6 %	mladiči-srnjački	10 do 25 %
28,0 %	lanščaki – letniki II b	45 %
8,0 %	lanščaki – letniki II a	—
38,0 %	srnjaki I b	35 %
13,4 %	srnjaki I a	
25,2 %	mladiči-srnice	40 do 50 %
23,6 %	enoletne srne-mladice	5 do 10 %
51,2 %	starejše in ostarele srne	45 do 50 %

Pogovor s srnjakom

Viktor Rijoza

V grmovju skrit ga čakam
in pride res srnjak prelep.
Pahlja z uhlji, nadležne muhe

si otepa,

naravnost proti meni gleda,
ne vem, me vidi ali sluti.
Jaz puško v roki držim,
vprašujem se, kaj naj storim.
Naj sprožim?

Srce odločno mi pravi: »Ne!«

Le kdo mi dal pravico je,
da vzamem ti življenje tvoje,
prelep ti moj srnjak!

Neki človek – človek kakor jaz –
mi rekel je, da smem te ustreliti.

A narava mi nikjer ne pravi,
da za to imam pravico.

Zato le pojdi svojo pot,

prelepi moj srnjak,

in drugič se prikaži!

Še in še prišel te čakam bom,
in ko drugič prideš, ne pridí sam,
družico pripelji in naraščaj!
Ko drugič prišel boš z družico svojo
in mladičem,

tedaj zares bom sprožil,
zares bom sprožil – svoj fotoaparat!

Za prelep spomin vas bom imel –
tebe, družico tvojo in mladiča!

Vest očitala ne bo mi, da jaz sem
ti življenje vzal;

z rogovjem, ki ljudje mu pravimo

trofeja,

pred družico svojo se ponašal boš,
jo branil, če bo treba.

Uporabnostna preizkušnja ptičarjev v Prekmurju in še kaj

Bogdan Sežun

Avtor je bil na tej preizkušnji oz. tekmi glavni sodnik.

– Ur.

Lovska zveza Prekmurje je v počastitev 50-letnice prekmurskega lovstva priredila 15., 16., in 17. septembra 1972 uporabnostno preizkušnjo ptičarjev v gojitvenem lovišču »Fazan« v Beltincih.

S to prireditvijo je LZ Prekmurje prekinila 18-letni premor, ko v Sloveniji take preizkušnje ni bilo. S tem je – poleg drugih uspešnih prireditvev – najlepše počastila svoj zlati jubilej, saj je hotela poudariti, da je pravičen lov mogoč le z vsestransko šolanim, uporabnim psom. Taka preizkušnja je ena najzahtevnejših, saj se na njej izkaže znanje lovskih psov na lovu v gozdu, na polju in v vodi, pred strelom, predvsem pa po strelu, s poiskanjem male in velike zastreljene divjadi. Brez psa ali s psom, ki temu ni kos, pravičen lov ni mogoč, ampak je mrharstvo brez etike, če obstreljene divjadi v lovišču ne poiščemo. Na preizkušnji seveda improvizirajo sledi obstreljene divjadi – lisice, zajca, fazana ali jerebice – z vlekami, pes pa mora od nastrela do plena razmeroma dolgo sled samostojno izdelati ter plen brez pomoči vodnika, ki čaka na nastrelu, kot je pri pravem lovu, pobrati in mu ga prinesiti. Pes tako preizkušnjo uspešno opravi, če je ustrezno šolan, predvsem v prinašanju, med drugim tudi lisice. Površnost šolanja se je pokazala v Beltincih posebno pri prinašanju lisice čez zapreko. Lisico mora pes zagrabit – ne samo s sekalci in podočniki – temveč z vsem zobovjem, sicer mu pri preskoku čez zapreko pade iz ust. Tako klavrne prizore smo videli še in še. Sedem tekmujočih psov pa lisice sploh ni pobralo, zato so bili od nadaljnje preizkušnje izključeni.

Lisica je težka, mrtva pa večini psov zoprna, saj je končno tudi lisica pes – canis volpes.

Pri šolanju pa ne smem nikdar od psa zahtevati dvojnega hkrati,

da bo pobral in nesel zoprno in težko lisico. Lahko pa ga prisilim, da bo pobral in nesel zoprno in lahko lisico, to pa je s slamo nagačen lisičji kožuh. Šele ko bo pes zanesljivo pobiral in prinašal to »lahko lisico«, oblečem z lisičjo kožo primerno s slamo nabasano vrečo. V vrečo pa med slamo postopno dajem vedno več peska in tako navajam psa pobirati in nositi tudi vedno težjo lisico. Vse, kar od psa zahtevam, ga moram na njemu razumljiv način naučiti, pri tem pa moram biti potrpežljiv in vztrajen ter dosleden. Marsikatero psu neprijetno vajo lahko s pohvalo in nagrado v obliki dobrega grižljaja spremenim v prijetno. Šele, če vidim, da pes razume, kar od njega zahtevam, a noče storiti, sem upravičen uporabiti silo, vendar mirno, brez žolčnosti. S tem si ga podredim, kot »vodja krdela« uveljavim svojo avtoriteto in mu pokažem, da mora napraviti, kar od njega zahtevam. Raba sile mora biti logična in energična, a kratka, slediti pa ji mora takoj pohvala, če vidim, da pes le poskuša napraviti, kar od njega zahtevam. Na ta način bom dosegel, da pes v končnem delu šolanja neke vaje to napravi zanesljivo in sproščeno, z mahajočim repom in ne s stisnjenim med nogama, kot sem to videl na tej preizkušnji pri več psih. Psa namreč šolamo »z glavo« in ne »z roko«. Samo tako ustvarimo s psom potreben psihični kontakt, ki je predvsem nujen pri iskanju zastreljene parkljaste divjadi, kjer morava biti ena, skupna »vprega«, če hočem, da bova pri večkrat zahtevnem in težkem delu uspela, rešila obstreljeno divjad trpljenja – družinsko blagajno pa – no ja – izgube.

Na preizkušnji po krvnem sledu »obstreljene« parkljaste divjadi na taki tekmi je sled narejen z omejeno količino krvi. Na 400 m dolgem sledu je označeno eno ležišče ranjene divjadi, na koncu pa je položena. Pes mora vodniku neznano

sled izdelati na najmanj 6 m dolgem jermenu od označenega »nastrela« do položene divjadi. Ta sled za psa ni zahteven. Položen čez dan in star največ pet ur navadno ni prehojen od neranjene divjadi, torej brez zapeljevalnih sledov, zato pa se za prvo nagrado zahteva, da ga pes izdela s prav dobrim uspehom. Pri preizkušnji se vidi, če ima pes zanimanje in voljo iskati kri in če vodnik obvlada vsaj osnovo tehnike iskanja zastreljene divjadi s psom na jermenu.

Seveda pa mora biti pes tudi za to razmeroma malo zahtevno delo na preizkušnji te vrste ustrezno šolan. Psa pa ne šolam za preizkušnjo, ampak za lov. Pes zgolj pokaže, kakšno prirojeno zasnovo za to delo ima in če je sploh vaje izdelovati sled na dolgem jermenu, vztrajno, zbrano in z nizkim nosom. Volja za delo po sledu z nizkim nosom je tudi ptičarju, ki naj sicer išče z visokim nosom, prirojena. Pri uvajanju v to delo ne smem nikdar uporabiti sile, niti ostre besede. Vsako izdelovanje sledu naj bo za psa prijetno doživetje. To voljo pa zbudim v mlademu psu s tem, da mu dam priložnost izdelovati svežo sled neranjeneega zajca, za katerega vem, kje in kam je šel. Ta sled – star 3 do 5 minut – izdelujeva na slednem jermenu. Na takem sledu, ki je za vsakega psa zanimiv, se pes in vodnik privadiva izdelovati sled na dolgem jermenu, tako da naju ta pri sledenju ne ovira. Tudi ptičar se nauči izdelovati tak sled mirno, vztrajno in zbrano, ves čas z nizkim nosom, tako da mu vodnik lahko sledi korakoma. Čas za to šolanje pa je omejen.

Ko je kultura na polju za tako vajo previsoka, navadno že maja, ga začnem učiti po umetnem krvnem sledu. Sledi polagam z govejo krvjo, ki mi je največkrat na voljo. Obut v gumijaste škornje označim z večjimi kapljami krvi »nastrel«, nato pa polagam s pikljanjem (na

palici pritrjena 4 cm² velika goba – guma, katero v začetku pritisnem ob vsakem koraku na tla in na deset korakov zopet pomočim v kri ter jo rahlo odcedim na robu posode s krvjo, ki jo nosim med polaganjem sledu s seboj). Sled vidno označim, na njegovem koncu pa položim kožo srnjadi kot iskani »plen«. Sled polagam vedno v smeri vetra. V začetku šolanja polagam krajše sledove (100–500 korakov) z več krvi, nato daljše in starejše (dolge do 2 km in stare do 10 ur) z vedno manjšo količino krvi in več kljukami. Prve sledove izdelujem s psom, ko so stari vsaj po dve uri. Po tem času namreč sled polagalca, obutega v gumijaste škornje, psa navadno več ne pritegne; do »plena« pride le, če išče in izdeluje s pikljanjem označeni krvavi tir – umetni sled. Nato izdelujem sledove, ki leže čez noč in na terenu, kjer prehaja v mraku, ponoči ali v zgodnjih jutranjih urah jelenjad, srnjad ali vsaj zajci. Na ta način so narejeni zapeljevalni sledovi. Pri izdelovanju krvnega sleda, ležečega čez noč, čigar tir pa mora biti zame seveda točno označen in poznan, bom videl, kako se pes obnaša, če pride na tak zapeljevalni sled, to je od neranjene divjadi prehojen krvni sled. Če vidim, da hoče pes preiti z umetnega krvnega sleda na zapeljevalni sled in temu slediti, poprimem jermen, da pridem v bližino psa in ga z mirnim »ne« opozorim, da z njegovim delom nisem zadovoljen. S pridržanim jermenom mu onemogočim nezaželeno izdelovanje zapeljevalnega sleda, s spodbudo »išči kri« pa bo verjetno sam s kroženjem poiskal nadaljevanje krvnega sleda, za kar ga v tem primeru zopet spustim na primerno dolžino jermena. Brž ko pes sled najde, ga »prime« in mu začne slediti, ga pohvalim. V nasprotnem primeru ga z zapeljevalnega sleda potegnem, peljem na umetni krvni sled in spodbudim, da nadaljuje z izdelovanjem le-tega sleda. Z izdelova-

Slovesen začetek preizkušnje ptičarjev

Vse foto v članku VI. Pleničar

njem umetnih krvnih sledov na terenu, kjer prehaja neranjena divjad, naučim psa izdelovati samó krvni sled in preiti zapeljevalne sledove zdrave divjadi. Iz izkušenj spozna pes, da pride le z izdelovanjem krvnega sleda do plena – pri šolanju do kože srnjadi, za kar ga prav posebno pohvalim in nagradim. Šele po tem temeljitem teoretičnem šolanju, za kar je potrebnih kakih 50 umetnih sledov, lahko začnem ptičarja uvajati v praktično delo, kadar se mi nudi priložnost izdelovati na jermenu naravni krvni sled obstreljene parkljaste divjadi.

Prvi najprimernejši čas za uvajanje v to praktično delo ptičarja je jeseni, ob odstrelu ženske srnjadi in mladičev, ko je v tleh dovolj vlage, temperatura zraka pa med +4 in +16° ter je zaradi tega zaznavnost za mladega psa najdaljša, četudi leži sled čez noč. Brez »muje« se še čevelj ne obuje, pravijo.

Preden pa pes na sledu zastreljene parkljaste divjadi kaj zna, je potrebno precej »muje« in priložnosti. Šele po tem, v skopih besedah opisanem šolanju, lahko pričakujem, da bo pes na jermenu na takšni preizkušnji po krvnem sledu par-

Prinašanje lisice čez zapreko

Sodnik Ljuban Zadnik (v sredi) ocenjuje prinašanje fazana

kljaste divjadi dosegel prav dobro oceno.

Med predmete dela v gozdu se poleg izdelovanja krvnega sledu parkljaste divjadi, prinašanja lisice in zajca na 300 m dolgi vleki preizkuša tudi šarjenje in grmarjenje kot način iskanja divjadi pred strelom. Pod šarjenjem razumemo prosto iskanje psa po gosto zaraščenem gozdu, kjer lovec psu ne more slediti. Tak teren, zaraščene poseke, kulture, jarke in goščave mora pes sistematično preiskati, najdeno divjad dvigniti in kratko pognati, dlakasto vidoglasno ali sledoglasno.

S takim načinom preiskave zaraščenega terena mi nadomesti gonjače. Na najdeno divjad pri tem ptičar ne sme stati, uplenjeno pa mora brez povelja prinesiti. Zahtevno delo za psa, za kar mora imeti potrebne izkušnje; lovišče pa ne sme biti prazno, brez divjadi.

Nasprotno takšnemu prostemu iskanju je grmarjenje, iskanje divjadi »pod puško« po logih z nepregasto podrastjo, od polj obdanih gozdičkih, preglednih posekah, nizkih kulturah in podobnem. Pes mora iskati na kratko, sistematično in ne prehitro, tako da ga lovec

vedno vidi in da tudi na divjad, katere mu pes sicer ni nakazal s stojo, lahko strelja. Vodenje mora biti tiho, brez glasnih povelj, ker pride lovec sicer težko do strele, zlasti na fazane, ki pri glasnem grmarjenju radi »bezlajo«. Pri takem načinu lova mora pes na najdeno divjad stati, na premikajočo natezati, biti vzdržen na odbeglo in prinesiti uplenjeno le na povelje. Če med lovцем in psom ni tihega sodelovanja, je grmarjenje malo uspešno. Ta način lova s ptičarjem postaja vse bolj splošen in ustrezen, ker psa s temperamentnim iskanjem na daleč po odprtem polju, ob upadanju staleža prepelice in jerebice, kmalu ne bomo več potrebovali. Vzrok temu je dandanes gotovo mehanizirani način obdelovanja polj, raba kemičnih sredstev, vedno več monokultur, zraven pa tudi pretiran komercializem – lovski turizem. Zato so nižinska lovišča vedno bolj prazna, vedno več je pa »lovskih vil«.

Pri poljskem delu na taki preizkušnji se od ptičarja zahteva popolno znanje. Pes mora znati rabiti nos, sam poiskati ugoden veter in kritje divjadi, najdeno divjad nakazati s trdno in prepričljivo stojo. Če pa se divjad premika, mirno z visokim nosom natezati in pripeljati vodnika do strele. Na odbeglo ali odletelo divjad mora pes ostati miren, prav tako ob strelu. Prinašati sme samo na povelje, obstreljeno divjad pa mora smotrno in vztrajno iskati in poiskati ter pravilno prinesiti – ranjeno perjad živo – brez stiskanja in mečkanja. Mirnosti pred zajcem ni mogel v Beltincih pokazati noben pes, ker nobeden ni prišel na zajca. Morda je bila to sreča, ker po pravilniku sodniki takega psa, ki ponovno pokaže, da ni vzdržen pred zajcem, od tekmovanja izključijo. Obnašanje pred divjadjo, natezanje in stoja psa ptičarja so za lovca tudi estetski užitek. Vodno delo na taki tekmi je precej zahtevno. Pes mora imeti iz-

Prinašanje race iz vode

kušnje pri lovu na race, sicer preizkušnji, ki je kakor praktičen lov, ni kos. Za preizkušnjo mora biti tudi primerna stoječa voda, s površino nekaj tisoč m², takoj pri bregu globoka in pretežno zaraščena z ločkom. Najprej se preizkuša šarjenje v vodi brez race. Od psa se zahteva, da gre na tiho povelje v vodo in plavajoč preišče sistematično zarasli del vodne površine. Pes, ki na povelje samo izplava in se vrne, ne da bi prešaril loček, ne more biti v tem predmetu pozitivno ocenjen. Pri preizkušnji šarjenja v ločku in vodi z raco mora pes, priveden na bregu na sled race, ki je zaplavala v loček, to v njem najti, ujeti in prinesti vodniku, ali pa jo iz ločka pognati na odprto vodo, kjer jo vodnik lahko upleni. Pes mora biti pri delu vztrajen in pokazati voljo do iskanja ter se tudi v vodi ne sme bati strele, sicer je od preizkušnje izključen. Pri prinašanju iz globoke vode mora pes, brez otresanja ali popravljanja prijema, raco oddati na suhem vodniku po predpisu. Prijema ne sme popravljati zato, ker obperutena raca psu lahko uide nazaj v vodo, se potopi in je navadno izgubljena. Poleg opisanih predmetov preizkušnje se ocenjuje pri lovu na polju, v gozdu in vodi ubogljivost psa na klic, žvižg in gib z roko. Na te slišne in vidne znake mora pes ustrezno in hitro reagirati, predvsem pa vedno ostati v vodnikovi oblasti. Uplenjeno divjad mora prinesiti samo na povelje. Na lovu na polju in pri grmarjenju pa mora biti tudi zdržen na odbeglo in odletelo divjad (zajca, srnjad in perjad). Obnašanje na stojšču se preizkusi na pogonu z gonjači, strelci na stojščih pa so vodniki s psi. Pes, na vrvi ali prost, naj mirno leži poleg vodnika ali za njim, na vodnikove ali sosednjih vodnikov strele in na mimo bežečo ter letečo divjad mora ostati miren. Hoja ob nogi in odložitev se preizkuša tako, da pes oprčen

Predsednik LZ Prekmurje Janez Drvarič čestita Petru Pečniku, lastniku in vodniku psice Bibe, ki je bila na preizkušnji najboljša

spremlja vodnika ob levi nogi kot na zalazu, mirno, sigurno – brez ponavljanja povelja – in se pusti na tiho povelje ali znak z roko odložiti, npr. ob nahrbniku ali prosto brez predmeta. Nato se vodnik odstrani, se skrije in odda dva strela v presledku. Pes mora ostati miren na mestu odložitve. Pri hoji skozi kulturo ali goščo se pes na vrvi ne sme zapletati in ovirati vodnika, če gre pri obhodu lovišča po takem terenu. Zahtevna preizkušnja za oba – za

vodnika in psa. Med obema mora biti psihična povezava, brez katere ni sodelovanja na lovu. Pes mora biti pogumen, vztrajen in neobčutljiv, če je teren težak (gošča, loček, z robido zaraščen gozd), poštenega značaja, primerne temperature, sproščen pri delu, ustrezno šolan in pravilno uvajan v praktičen lov. Zato naj bo v prvem letu lovskega udejstvovanja mladega psa lov za psa, šele v drugem letu – pes za lov. Pes, ki je uporabnostno preizkušnjo ptičarjev uspešno

Zahvala pobudniku in organizatorju preizkušnje Vladimiru Pfeiferju

opravil, nudi lovcu, ki ga zna pravilno voditi in rabiti, uspešen pravičen lov.

Preizkušnja je pokazala, da manjka znanja pri šolanju, vodstvu in rabi ptičarja. Nihče ne pade učen z neba! Zato bo potreben temeljit teoretičen in praktičen tečaj o šolanju in vodenju – morda ne samo ptičarja. Pse z ustrezno zasnovo imamo, manjka pa lovcev, ki bi jih znali šolati, voditi in uporabljati.

Namen mojega članka je oceniti pokazano znanje in neznanje tekmujočih psov, s skromnimi napotki vodnikom za šolanje v predmetih, kjer je bilo največ »spodrsrlajev«. Od 14 tekmujočih psov so preizkušnjo z uspehom opravili samo trije, ne štirje, kakor je bilo objavljeno pri razglasitvi ocen in objavljeno tudi v Lovcu, št. 8/1972.

Pri končni ocenitvi in uvrščanju psov smo namreč spregledali, da se za dosego III. ocene v prinašanju poleg predpisanega števila točk zahteva tudi pozitivna ocena v prinašanju lisice, zajca in perjadi.

Poročilo o uporabnosti preizkušnji, njenem »rojstvu«, predpripravi, poteku, uspehih in neuspehih psov je bilo objavljeno v Lovcu, št. 8/1972.

Preizkušnjo so uspešno opravili naslednji psi in dosegli tele ocene:

III a z 257 točkami nem. kratkodlakarica Biba, JRPki 4462, poležena 7. 3. 1966 (Aras Čavenski, JRPki 3148 – Cara Bakovska, JRPki 3530), telesna ocena prav dobro, lastnik in vodnik Peter Pečnik, Ljubljana.

III b z 233 točkami je dosegla nem. žimavka Dina Polenska, JRPos 2714, poležena 23. 2. 1969 (Daks v. Düsseldorf, JRPos 1202 – Čeda Polenska, JRPos 868), telesna ocena prav dobro, lastnik in vodnik Franc Feuš, Ljutomer.

III c z 223 točkami je dosegel nem. žimavec Aksel Barjanski, JRPos 2718, poležen 31. 1. 1969 (Daks v. Düsseldorf, 1202 – Bora v. Wildbarrren, JRPos 1602), telesna ocena odlično, lastnik in vodnik Blaž Krže, Ljubljana.

Nemška kratkodlakarica Bora, lastnik in vodnik Aladar Vaš, je odpovedala na zajčji vleki in tudi pri prostem prinašanju zajca. Tako ni izpolnila dodatne zahteve za dosego III. ocene. Zmotiti se je človeško! Tovariša Vaša prosim, da oprostí temu neprijetnemu spregledu, katerega sem opazil pri ponovnem preverjanju vseh ocen ob pisanju tega članka.

Te vrste preizkušnja pa ni zahtevna samo za vodnike psov, ampak tudi za prireditelja. Za izvedbo take preizkušnje ni potreben samo denar, ampak tudi veliko idealizma. To oboje je velikodušno prispevala Lovska zveza Prekmurje, s predsednikom Janezom Drvaričem na čelu. Spiritus agens prireditve pa je bil pogumni Vladimir Pfeifer.

Naš divji petelin

Ing. Werner Niedereder

(Nadaljevanje in konec)

Velika divja kurjad živi v zmernem in mrzlem podnebju in je izrazit prebivalec mešanih, mirnih gozdov z bogatim podrastom jagodičja in goščami gozdnega mladja. V hribih se drži v mešanih starih gozdih s košatim nizkovejnatim drevjem in s tlemi, poraslimi s slečem, z brusnicami in kjer so peščene struge in drče, da se v peščeni sipi ali prhlini lahko kopa, prepeli.

Koklje iščejo za svoje kebčke široko krošnjate stare in svetle gozde z neprebujnim podrastom, da se mladiči lahko dobro gibljejo in se z roso preveč ne zmočijo. Seveda so mravljišča, žuželke in jagode za življenje nepogrešljivi. Spomladi se s svežim rastlinjem, bubami in vseh vrst žuželkami jedilni list močno obogati. Tudi mrhovine in zlasti v nji živečih ličink in črvov se ne branijo. Pre-

Preizkušnjo je požrtvovalno vodil ing. Aleksander Gergar, direktor gojitvenega lovišča »Fazan« v Beltincih, ki je tudi poskrbel, da ni manjkalo krvi in uplenjene srnjadi za delo na krvnem sledu, divjadi za vleke in prinašanje ter živih rac za vodno delo. Tem pa je pri izvedbi pomagal delavni team, v katerem so bili: Hajduk, Poredoš, dr. Vučak, Berden, Gregur, Veren in prizadevno lovsko osebje gojitvenega lovišča »Fazan« v Beltincih. Vsem iskrena lovska hvala za uspešno oranje 18 let stare ledine ter priznanje in pohvala! Tudi neimeno- novanim prekmurskim lovcem se iskreno zahvaljujem za izkazano pozornost, ki se je odražala tudi v tradicionalni prekmurski gostoljubnosti.

hrana kebčkov je pretežno živalskega izvora, predvsem iz ličink in mravljinčjih bub.

Za dobro uspevanje odrasle kurjadi je posebno važno zimsko sončenje, ki pri živalih in rastlinah ugodno vpliva na tvorbo vitaminov. Zgodno zelenje je dobra hrana za obogatitev z vitamini in beljakovinami, zlasti za sledečo rastitev oz. oplajanje jajc, kakor so dognali raziskovalci. Ločena po spolu prebije velika kurjad zimo v majhnih jatah v gostih zavetnih sončnih gozdih in rebreh. Prenočuje na drevju, pritiskjena ob deblo, pase se na iglavcih, zlasti na borovcih.

Spomladi, kakor je vreme, se najprej izločijo stari petelini in si poiščejo svoja stara rastišča, za njimi pridejo še preostali petelini in kokoši, ki potem, če so pogoji pri-

merni, tudi gnezdiijo. Če leglo zgube, se vrnejo na rastišče, toda drugo gnezdo je z manj jajci. Ko je spomladno petje končano, petelini odlete v goste, mirne gozdove, kjer se od začetka junija do konca septembra golijo. V lepem novem perju se petelini v septembru in oktobru znova oglase, poskušajo svoje napeve, vendar to gluho petje nima z rastiivijo nič skupnega. To je kakor petje ptičev pevcev poleti izven paritvenega časa. Bergmanovo pravilo je, da se pri ptičih enoženstvo ali mnogoženstvo pozna po obarvanosti perja. Če je obarvanost spolov enaka ali z majhno razliko, vrsta živi v enoženstvu (jereb, jerebica, divji golob). Pri razmerjih v mnogoženstvu je perje samcev krasno obarvano, perje samic pa neznatne, varovalne barve (divji petelin, ruševac, fazani, race in drugi). Toda pri divjem petelinu je poligamija le navidezna, kar je vodilo k hudo napaknemu sklepanju, ki je bilo gotovo tudi vzrok za nazadovanje petelinje populacije. Spolno razmerje namreč dejansko ni 1 : 3 ali 1 : 4–6 ali celo 1 : 10, kakor so nekateri raziskovalci menili, temveč je po najnovejših raziskavah okoli 1 : 1. Skladno so dognali, da sta števili petelinov in kokoši na rastišču približno enaki, včasih celo z majhno prevlado petelinov.

Prav posebno važna so najnovejša dognanja o biološkem razmnoževanju in prav tukaj je jedro vprašanja glede dosedanjega odstrela petelinov. Kakor pri jelenjadi (dognanje A. Bubenika), tako morejo tudi le spolno povsem zreli petelini uspešno kopčati kokoši ves čas rastiivte. Tako more npr. enoleten petelin od legla šestih jajc le eno uspešno oploditi, dveleten dve, trileten največ štiri in šele spolno zrel, dorasel petelin vse in še kaj več.

To dejstvo nam jasno predočuje zmoto, ko smo vedno skušali čimprej odstreliti glavnega petelina, označenega kot pretepača, ki je

Divji petelin je pozoren

Jurij Mikuletič

nedvomno obvladoval rastišče. In prav ta naš račun, da bo glavnega petelina takoj nadomestil njegov tekmeč, je bil napačen. Seveda, tekmeč se pojavi, če je petelinov sploh zadosti, toda tu se reši uganka, ki je velik sokrivec za pojemanje petelinov – kokoši se namreč novemu petelinu ne puste kopčati! Sicer se smešno sliši, vendar je res, da se morajo kokoši novemu petelinu šele privaditi. To pa traja nekaj časa, toliko da so znesena jajca neoplojena. Petelinarji pravijo: Če odstreliš petelina pred sv. Jurijem, moraš kokoši kopčati sam. – Sicer je pa potencia petelinov tudi v glavni rastiivni dobi manjša, kakor so na splošno mislili.

Petelin začne peti že zgodaj spomladi; konec februarja, v začetku marca star petelin preskuša svoj glas še v zimskem stanišču. Toda kakor se sonce dviga više, tako se petelini polagoma pomikajo proti glavnim rastiščem v prostornih starih sestojih ali na robovih posek. Zvečer gredo v gredi, oprezajo, klepljejo, krehajo, stari odpajo tudi kako kitico in potem vtaknejo glavo pod perut. Mnogo

pred dnevom se petelini zbude in se vpojo. Srdita obračunavanja se vnamejo za stara rastišča, mnogi udarci in odrgrnine pričajo o bojih. Ko so rastiivni okoliši izbojevani in so se petelini tako rekoč navadili na svoje sosede, se rastišč redno drže. Večkrat eno in isto drevo z močnimi vodoravnimi vejami petelin stalno zaseda. Jedro rastišča obvladujejo stari petelini, na robovih so mlajši, ki boječe poskušajo svoj glas in ki so pogojno tudi že spolno zreli. Tudi kokoši se največkrat že zvečer neslišno prihotapijo na rastišče. Njihova navzočnost in oglašanje burita peteline. Že z odpevom kitic se dviga razpoloženje, tembolj čim več petelinov je na rastišču. Kokoši potem odlete najprej na prostore pritalnega petja, ki so večkrat kar precej oddaljeni. Ti prostori imajo skromno podrast, da ne ovira razgleda in sploh rastiivnega dogajanja. Na začetku petelin petje na drevesu zavleče, medtem ko se ob glavnem petju že zgodaj zjutraj spusti na tla h kokošim, kjer neutrudljivo in dolgo v predpoldne poje in se razkazuje v vseh mogo-

čih rastičvenih držah in gibih. Tukaj se pojavijo kokoši, ki vabijo s hrepenečim klokanjem (ang-ang-ang ali z mehkim va-va-va) in vijejo z vratom na vse strani, kar zbujajo razpoloženje za kopčanje. Petelin pojoč obkroža kokoš, medtem ko s kremplji brenka po letalnih peresih, dokler mu kokoš ne zastavi poti, se vdano pritisne k tlom in narahlo privzdigne peruti. Kopčanje samo se dá le zelo redko opazovati.

Med petjem na tleh stopi petelin večkrat na kak griček ali štor ali zleti na nižje drevo k sončnemu petju, od koder razveseljuje kokoši s svojim petjem. Da je petje v hribih in gorah časovno za tedne narazen, je utemeljeno v razmerah okolja. Na strmih gorskih rebrih lahko spremljamo to zaporedje, ko se petelinje petje stalno pomika navzgor.

Divja kurjad je vezana na določeno populacijsko gostoto. Čim manjša je, tem bolj pojema veselje do petja. Tudi nesnost kokoši upade in s tem število kebčkov v kitah; mnogo kokoši sploh ne osnuje legel. Zopet dokaz več, kako važna je ohranitev starih, močnih petelinov za stalež. Od petelinov se jih le del udejstvuje pri razmnoževanju, medtem ko se kokoši domala vse. Od kokoši zopet starejše prve začno z valjenjem polnih legel. Gnezda so skromne jamice na tleh pod vrhači iglavcev ali nizko vejnatim mladjem. Jajca nese kokoš v presledkih enega do dveh dni, vsega dva do deset jajc, ki so približno 60 mm dolga in 40 mm debela, čebulno bela, rjavo marogasta in pikčasta. Valjenje traja 26–30 dni in izvaljeni kebčki zapuste gnezdo takoj. Kokoš vali sama, gnezdo zapušča redko in zavarovana s svojo varovalno barvo sedi zelo trdno, kar je zanjo večkrat zaradi zalezovalcev ali vetrolomov usodno. Zavoljo skromne hrane med valjenjem zgubi domala svoj telesni dah, iz česar

si moremo razlagati, da mesojedi dlakarji ne uničijo še več gnezd.

Ko se kebčki rešijo lupin, so prvi dnevi zanje najnevarnejši, saj je prvi teden največ poginov. Za mrz in mokroto so izredno občutljivi, a tudi pomanjkanje hrane živalskega izvora povzroča večkrat izgube. Tudi v najugodnejših letih se komaj kdaj zredijo več ko 3 ali 4 kebčki, navzlic največji kokljini skrbi. Razvoj kebčkov napreduje razmeroma hitro, po osmih dneh že lahko frče, s tremi tedni si iščejo hrane že sami in jim tudi ogrevanje pod kokljo ni več potrebno. Do konca septembra se drže koklje in tudi zimo navadno prebijajo skupno. Glede razmerja spolov v posameznih leglih so še nejasnosti, vendar so se našla legla enakega spola ali taka pretežno s petelinčki.

Glede oglašanja je omeniti krehanje, ki se nelepo sliši zvečer po vpadu na gredi. Krokanje je znak izrazite jeze, ob vodoravno iztegnjenem in nasršenem vratu. Tudi ta glas ni prav nič melodičen, kakor je sicer petje. Kitica se začne z mehkim klepanjem (tleskanjem), nadaljuje s trljanjem (drobljenjem) in trilčkom pred glavnim udarcem (tok), konča pa z brušenjem (škripanjem). V glavnem petju se kitice vrste skoraj nepretrgano. Zanimivo je morebiti, da pri severnih in vzhodnih petelinih glavnega udarca v napevu ni. Začetno trdo klepanje zjutraj (tak-tak) je bolj izraz suma zaradi kake motnje, za razliko od mehkega (dege-dege ali teleg) med napevom. Skrivnost tega čudovitega petja pa povečuje še tihotnost glasu v razmerju z močjo in velikostjo ptice, saj ga izurjeno uho komaj dlje sliši kakor na kakih 150 metrov. Postranski glas petja je šumenje, plazenje letalnih peres pri petju po tleh, brenkanje po njih, ploskanje s perutmi kot izzivanje, kateremu sledi ropot, če se nasprotnika udarita s perutmi. Kokoš ima poleg glasov, ki smo jih že omenili, še več klokačjih glasov, s katerimi se pogo-

varja s kebčki, ko jih vodi na pašo. Način natančne ocenitve starosti še ni izdelan. Siva barva kljuna pri mladičih in svetlo rumena pri starih je le površen oslon glede starosti. Tudi žleb na kljunu, ki ga dveletniki še nimajo in se pri desetletnih vleče od nosnic do konice kljuna, ni zagotova razpoznavo, saj ta žlebič pri mnogih starejših sploh manjka. Prav tako je širina kljuna različna. Po golitvi v septembru je kljun normalno širok in z obrabljanjem ob trdi zimski hrani postaja ožji. Za razpoznavo starosti so tudi peresa pahljače po širini in barvi. Široka, črna, ravno zarobljena repna peresa imajo stari petelini. Znak starosti je tudi velikost najmanjših letalnih peres na palcu. Čim večja so, tem starejši je petelin. Petelinova velikost oziroma moč pa ne povesta veliko. Približno s petimi leti doseže petelin svojo največjo težo, zatem je ne pridobiva več, nasprotno jo polagoma zgublja. Raziskovalci prisojajo petelinu v prosti naravi življenjsko starost 12 do 14 let. V ujetništvu je doživel celo 18 let.

Pred desetletji poskušane naselitve petelinov v prej od njega naseljenih pokrajinah Evrope so se ponajveč ponesrečile, razen na Škotskem. Vendar so neuspeli poskusi dali tudi važna spoznanja, med drugim, da je za naseljevanje primerna le mlada kurjad v zadostnem številu. Seveda morajo biti življenjski pogoji v predelih, od koder so petelini, skladni s pogoji v predelih, kamor jih naseljujemo. Ustrezen čas za naseljevanje naj bi bila pomlad ali zima. Upoštevati je tudi geološko podlago, zaradi trdih želodčnih kamenčkov, ki so za kurjad nepogrešljivi.

Najboljši način za ponovno naselitev je ohranitev še obstoječega staleža in vzdrževanje potrebnega biotopa, da se omogoči poznejše širjenje na ustrezna sosedna področja.

Vzroki za upadanje populacije velikega petelina še niso dokočno

raziskani. Med drugim je morebiti tudi vzrok v spremembi podnebja z mrzlimi zimami in vročimi poletji v podnebje z milimi zimami in hladnimi poletji, ko so vlažni meseci maj, junij, julij neugodni za kebkke. Sokrivo je tudi moderno gozdno gospodarjenje, ki z motorizacijo gozdnih del prinaša nemir v zatišja petelinjih stanišč. Ob premeni sestojev zginja tudi podrast z jagodičjem in mravljišča. K zgibanju petelina pa pripomore še neustrezen način lova, preran za-

četek in prevelik odstrel. Za obstoj ni odločilno število pojočih petelinov, temveč število naraščaja, predvsem mladičev, preostalih po štirih mesecih življenja. Štetje preživelih legel dá torej pravo sliko staleža.

Predpogoj za ohranitev in razmnožitev te edinstvene kurjadi naših hribskih gozdov pa je skrajna omejitev odstrela oziroma začasna ustavitev vsakršnega odstrela. Prav ob tem se bo izkazalo, kolikšna je etična vrednost našega lovca.

steje naseljuje divji petelin svetle borove gozdove, ki jih porašča razno jagodičje (33 %); kjer rastejo lišaji, je petelinjih rastišč manj (17 %); v borovih-smrekovih gozdovih pa le 13 %. V prvem gozdnem tipu računajo z gostoto od 9 do 18 kljunov na 1000 ha, medtem ko je v karelijskih gozdnih iglavcev in listavcev le malo petelinov. Na rastišev izredno močno vplivajo vremenske razmere, lahko jo pospešijo ali zavrejo za cel mesec. Število jajc v gnezdu je poprečno 7–8 in je neposredno odvisno od začetka pomladi (kopnine z zeleno hrano!). Če kokoš zgubi prvo gnezdo, napravi v 30 % primerov drugo, ki pa ima eno do tri jajca manj kot prvo. Poprečno propade 40 % gnezd (10 % več kot pri ruševcu ali gozdnem jerebu) in 2 do 5 % jajc je neoplojenih. Vzrok, da se kebkki ne izvalijo, so v enaki meri pozne pozebe kakor živali, ki se prehranjujejo tudi z jajci. Izguba kebkkov v prvih treh mesecih njihovega življenja je izredno velika in znaša poprečno 40 % (pri ruševcih je ta % višji, pri gozdnih jerebih nižji).

Še nekaj o divjem petelinu

Ing. Vitomir Mikuletič

O stanju divjega petelina v Sloveniji so razpravljali delegati na letošnjem občnem zboru LZS. Komisija za sklepe je predlagala popolno dveletno zaščito petelina, osnova za ta predlog so bili podatki, ki jih je zbrala LZS z anketo.

Stanje divjega petelina ni porazno samo pri nas v Sloveniji, temveč tudi drugod po Evropi. Tokrat imamo na voljo poročilo o divjem petelinu v Sovjetski zvezi, ki ga je objavil v reviji Wild und Hund, št. 24/1973, dr. Peter Krott. Zaradi zanimivosti ga navajam v izvlečku, ker menim, da bo delno uporabno tudi za naše razmere.

Divjega petelina v Sovjetski zvezi prištevajo med nekoč pomembne gospodarske vrste divjadi, saj je bil letni odstrel gozdnih kur (divji petelin, rušavec, gozdni jereb, belka) v začetku tega stoletja v severnih predelih evropskega dela SZ okrog 12 milijonov (!) kljunov. Še po prvi svetovni vojni se je gibal odstrel te divjadi med 8 in 10 milijoni letno, l. 1945 pa komaj okrog enega milijona. Danes znaša ta odstrel le še okrog pol milijona. Delež divjega petelina pri odstrelu

gozdnih kur pa ne dosega niti 1 %. Te ugotovitve izhajajo iz zapisnika zasedanja, ki so ga pred kratkim imeli raziskovalci gozdnih kur v Moskvi.

Karelija ima najbrž največ divjih petelinov v SZ. Tu računajo z gostoto 5,8 kljuna na 1000 ha. Najgo-

Rušavec je priletel na klic, a predaleč za fotografiranje

Foto R. Marenčič

Ruševac – sorodnik divjega petelina – pristaja na rastišču

Za kokoši je izrednega pomena spomladanska zelena hrana. Pri tehtanju kokoši iz pozne-hladne in zgodnje-tople pomladi so ugotovili 7% razlike v teži. Ko je bilo dovolj zelene hrane, so bile kokoši težje.

Tudi sprememba okolja izredno močno vpliva na stalež divjih petelinov. Tako navaja pisec primer iz okolice Moskve. Tu je bil stalež divjih petelinov v 18. stoletju dokaj velik. Gozdnatost (42 %) se do danes ni prav nič spremenila, pač pa struktura gozdov. Namesto starih in svetlih so danes tu mladi in gosti sestoji. Zginili pa so tudi divji petelini v starih borovih sestojih in v zamočvirjenih predelih.

Vpliv ujed in zveri na stalež divjih petelinov je pokazal poskus v okraju Kirovskaja. Na površini približno 20 000 ha, kjer je bilo jeseni razmerje med mladimi in starimi petelini 1 : 2, so odlovili 100 kljunov za naselitev drugod. Ta odlov je povzročil, da se drugo leto stalež sploh ni povečal oz. je bil prirastek enak 0. Če se torej zmanjša stalež divjih petelinov umetno ali po naravni poti – včasih to opravijo številne roparice – prirastek močno pade.

Po ugotovljenem dolgoletnem poprečju sestavljajo jeseni kito kokoš in štirje mladiči. Delež mladih ptičev jeseni (spet v dolgoletnem poprečju) se giblje med 52 % in 80 % od celotnega staleža. Jeseni je vedno več kokoši kakor petelinov

($\frac{2}{3}$ kokoši, $\frac{1}{3}$ petelinov), spomladi pa je približno razmerje 1 : 1.

Zelo nevarna za gnezda je paša živine. Mnogo gnezd živina po-tepta. Tako navaja pisec, da gre v gorskih loviščih sovjetske armade zaradi tega po zlu polovico gnezd. Za divjega petelina je usodna tudi taka oblika gospodarjenja z gozdovi, ki pospešuje čiste in goste sestoje iglavcev, posebno smreke. Divji petelin se izogiba gostih enoličnih sestojev, kajti kot mnogi drugi ptiči, ki živijo na tleh, je petelin »razanten starter«, ki potrebuje za vzlet mnogo prostega prostora. Tako dr. Peter Krott.

Seveda je to le del vzrokov, zaradi katerih zgineva rod divjega petelina. Pri drugih avtorjih bi našli še celo vrsto takšnih, podobnih ali še pomembnejših vzrokov, ki močno vplivajo na upadanje staleža.

Bavarska ima v Zah. Nemčiji najmočnejši stalež divjega petelina. Podobno kot drugod pa so tudi tu zaskrbljeni, ker število petelinov vsako leto pada. L. 1971 so zato

vsem, ki imajo v lovišču to divjad, razposlali vprašalne pole. Odgovorili naj bi na naslednja tri vprašanja:

1. število pojočih petelinov v letih 1966 do 1971,
2. število v teh letih odstreljenih petelinov,
3. število kokoši v loviščih?

Morda je slučaj, toda prvi dve vprašanji sta enaki kot v naši lanskii anketi o divjem petelinu. Seštevek podatkov, ki so jih dobili, prikazuje tabela spodaj.

Zanimivo je, da so vprašalne pole izpolnili prav vsi, ki imajo peteline. Žal se pri zbiranju podatkov za našo anketo ne moremo pohvaliti s tako resnostjo.

Tudi vzroki, zaradi katerih pada stalež petelinov na Bavarskem, so podobni našim:

– Sprememba okolja, ki jo največ povzroča gozdno gospodarjenje z goloseki, smrekovimi monokulturami in uporabo najrazličnejših herbicidov.

– Uničevanje pokrajine z gradnjo cest, napačno speljanih sprehajalnih poti in stez, ki vodijo v predele, kjer živijo gozdne kure. Vzne-mirjanje gozdnih kur, ki ga povzročajo turisti, izletniki in drugi oddiha željni ljudje.

– Naravni sovražniki, predvsem kuna zlatica in drugi plenilci gnezd ter valečih kur.

– Vremenske razmere (klimatski faktorji). Zaradi izredne občutljivosti kebkov je predvsem mesec junij odločilen za njihovo uspevanje ali propad. Mraz in vlaga pogosto uničita kebkke.

Divji petelini na Bavarskem

Leto	1966	1967	1968	1969	1970	1971	Poprečje
pojoči petelini	1342	1299	1282	1241	1212	1183	1260
odstrel	85	67	73	59	64	91	73
%	6,34	5,16	5,69	4,76	5,28	7,68	5,79

– Ograje v gozdu. Ponekod ograjujejo mlade gozdne kulture pred objedanjem sadik od srnjadi in jelenjadi. Te ograje pomenijo precejšnjo nevarnost za gozdne kure, ki jih pri preletavanju ne opazijo in se lahko pri zaletu vanje ubijejo. Kjer brez ograj ne gre, jih je treba z obežanjem kosmatih vej nanje napraviti vidne gozdnim kuram.

– Napačen, prezgoden in pretiran odstrel. Kot največjo napako štejejo odstrel glavnega, najmočnejšega petelina na rastišču. Raziskovanja so pokazala, da edino ta oplodi kokoši. Teorija o petelinih-pretepačih, ki jo tako zvesto ponavljajo že več kot osemdeset let, se je pokazala kot glavna lovska napaka. Rastitev se vrši večinoma med 20. aprilom in 5. majem, zato naj ne bi bil odstrel, kolikor sploh pride v poštev, pred 5. majem, še bolje, ne pred 10. majem. Prav tako je znanstveno ugotovljeno, da je biološko popolnoma nevzdržen odstrel na rastiščih, kjer poje manj kot 5 do 10 (!) petelinov.

Seveda imajo tudi predloge, kako naj bi izboljšali stalež divjega petelina. Eden glavnih je:

– Prepoved odstrela za tri leta in skrajšanje lovne dobe na čas od 10. maja do 31. maja. V treh letih popolne zaščite naj se znanstveno proučijo vsi vzroki, ki vplivajo na stalež petelinov.

Gozdne kure so silno neprilagodljive živalske vrste, usodna pa je tudi izredno velika smrtnost kebkov. V mokrih in hladnih poznih pomladih ali zgodnjih poletjih skoraj da ni prirastka. Jazbec stika za jajci, kuna, lisica in ujede pa za kebkčki ter odraslo kurjadjó. Če na koncu dodamo še prodiranje teh niki v gozdove, vznemirjanje rastišč in napačen ter pretiran odstrel, potem mislim, da smo napravili skoraj vse, da dokončno izgubimo petelina.

Nekatere lovske družine in ustanove so ob spoznanju, da petelinu ne kaže nič dobrega, na svojem območju same ustavile ves odstrel

in petelina zaščitile. Toda še vedno je precej takih članov LD, ki jim ni mar za tako žalostno stanje in v svojem pohlepu za trofejami počenjaajo vse, da zadostijo svoji sebičnosti. Trmasto vztrajanje na tem, da naj ima petelin še vedno lovno dobo in da naj ga ne bi zaščitili, kaže samo na skrajno sebičnost, neznanje, kratkovidnost, neodgovornost in koristoljubnost posameznikov.

Prav bi bilo, da bi vse lovske družine in zavodi za gojitev divjadi podprli LZS pri njenih prizadevanjih za ohranitev in izboljšanje

staleža divjega petelina, ne pa z nasprotovanjem rušili ugled sebi in vsemu našemu lovstvu.

Naš novi lovski zakon naj bi imel zveneč naslov »Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi«. Temu naslovu mora ustrezati tudi njegova vsebina. Varstvo je torej na prvem mestu. In kaj je primerneje za tak zakon kot to, da zavaruje ogrožene živalske vrste, med katere spada tudi divji petelin! Pričakujem, da bo ta zakon vseboval daljnovidna določila in da bo narejen za bodočnost, ne pa za sedanjost in preteklost.

Lovčeva hči

Tone Svetina – ilustriral Štefan Planinc

XV.

Boštjan je pasel v planini na Slemenu. Dan za dnem je odhajal na zelene vesi pod pečmi. Volkun mu je spet zavračal in budno čuval čredo. Boštjan Minke ni pozabil, a prišel je do preprostega zaključka: Kaj boš, pastir in drvar, proti gospodu! Dekle si želi lagodnega življenja. Kaj ji bo nutil on in kaj ji lahko nudiš ti? Pastir je zanj premalo!

Tej misli pa je oporekal Nek, ki je trdil: »Mlada je! Pravzaprav še sama ne ve, kaj hoče. Ne sodi je preostro, Boštjan! Bolj je namenjena tebi kot komur koli. Pa naj govore, kar hočejo!«

Najraje pa je pasel pod Odlomom. Tam so gnezdili orli. Dan za dnem jih je gledal. Gnezdo je bilo sredi stene pod ogromnim previsom, ki se je bočil kot ogaben trebuh. Prav nad prepadom je čepelo. Boštjan je iz sredine pečevja večkrat opazoval dva lačna kljuna. Prav dobro je vedel, da ju je težko nahraniti. Zato se ni čudil, da sta bila stara dva vedno bolj pedrzná. Zaga-

njala sta se v gamse in tudi Boštjanovi čredi nista prizanašala. Vse je izginjalo v nenasitnih kljunih. Ruševac se je samo preletel in že je padla nanj temna senca.

Tudi Jozelj je vedel za gnezdo. Preveč je bilo orlov, pa se je namenil, da jih nekaj postreli. In tako sta se nekega jutra pod pečmi srečala z Boštjanom. Boštjan ga je prvi ugledal, a časa, da bi se mu ognil, ni bilo več. Naredil se je, kakor da lovca ni videl. Ko ga je Jozelj zagledal, se je potuhnil za skalo in tuhtal, kaj naj ukrene. Ko pa je videl, kako je Boštjan zamaknjen v peči, je prav tiho šel proti njemu. Prepričan je bil, da je prilezel za orli s puško. Nekaj korakov za hrbtom mu je že bil, ko je zavpil:

»Hej, Boštjan, kaj pa imaš v pečeh?«

Boštjan se je ravnodušno obrnil.

»O, pozdravljeni! Tako se znajdete, kakor bi zrasli iz tal!«

Jozelj je povsíl puško, stopil še nekaj korakov proti Boštjanu in se čudil njegovi ravnodušnosti. Hitro je ugotovil, da je brez puške. Fan-

tove odkrite in nasmejane oči so ga presenetile; težko bi ga obdolžil, da se ukvarja s čim drugim kot s čredo.

»Orle gledam. Ali ste že opazili, kje imata gnezdo? Poglejte, tamle pod tistole steno,« mu je kazal z roko v pečevje.

»Veste, Jozelj, jezen sem nanje. Več kozličev sta mi že odnesla in tudi gamsom ne prizanašata.«

Jozelj je sedel k Boštjanu in si nabasal pipo. Ko sta obdelala orle, je dejal:

»Si videl, kako je bilo v gostilni!« Ošinil je brazgotino, ki se je fantu vlekla preko čela.

»A takrat? Tisto je bilo zaradi vaše Minke, toda niso se lotili pravega! Saj jim pastir pri dekletu, kot je vaša Minka, ne more biti nevaren, ali ne?«

Oba sta nekaj časa molčala, potem pa je Jozelj rekel:

»Ne govoriva o tem! Saj sam veš, kako je. Pusti lov in loti se poštenega dela! Kaj boš pasel v planini, lahko bi se lotil česa drugega. Za lovca bi se proglasil, saj bi se ti posrečilo.

»Dobre nasvete mi dajete,« se je nasmejal Boštjan. »Kar pa se lova tiče, mi za zdaj nihče ne more ničesar dokazati.«

»Tistemu fantu, ki je ustrelil gamsa pred prazniki, drob pa vrgel čez steno, je delala polica velike preglavice. Toliko časa se je motovilil, da bi ga desetkrat lahko upihnil.«

»A, tako? Ste ga mar videli?«

»O, da! Prav blizu sva si bila. Čudni so dandanes ljudje, okoli koč se potikajo in skozi okna oprezajo. Moja kočja je vsakomur, ki je v sili, vedno odprta.«

Boštjan je nekaj časa molčal in zvijal travo. Ni vedel, kaj naj odgovori. Jozelj pa je užival, ker ga je zadel.

»Po svoje imate prav. Težko je z ljudmi, to okušam že od rane mladosti.« Potem je za hip premolknil, obraz pa se mu je zmračil in poteze poostrile, kot bi ga misel, ki jo je hotel izreči, težila.

»Ali ste mojega očeta poznali, Jozelj? Tisto leto, ko ste prišli v te kraje, je izginil.« Nenadoma je dvignil glavo in vprašujoč zrl v Jozlja, ko da išče odgovor tudi na nekaj, česar ni vprašal.

Starca je vprašanje presenetilo. Zakašljal je in jel basati pipo. Boštjan pa je dodal:

»Slišal sem, da ga je zmanjkalo prav v tem revirju. Črednik Matija je z njim zadnji govoril.«

»Poznal sem ga in spominjam se ga, čeprav sva se videla le nekajkrat. Močan mož je bil, nekaj mlajši od mene.«

Boštjan pa ga je prekinil z nenavadnim vprašanjem:

»Ali si morete misliti, kdo je očeta ubil?«

»Kako praviš?« Jozlju se je glas skoraj tresel. »Misliš, da je bil ustreljen?«

»To je težko reči, saj veste, kako je v gorah. Človeku se marsikaj lahko pripeti. — Toda ne, ne! Oče je bil ustreljen!« je Boštjan stopnjeval in opazoval, kako bodo učinkovale njegove besede.

»Ne vem, kdo bi ga mogel ubiti. Če bi se spopadel z lovci, bi se razvedelo. Tega ne verjamem.«

»Prepričan sem, da so ga ubili. Vse peči, stene, konte in plazove sem že prehodil in pregledal, pa niti sledu o očetu. Tisti, ki ga je ubil, ga je tudi pospravil. Toda kam? Ne vem, kako gledate name. Prav dobro me nimate zapisanega, toda očeta sem imel rad in zaklel sem se, da ga poiščem in da poiščem tudi tistega, ki ga je ubil.«

Ko je videl vročični ogenj, ki je fantu gorel v očeh, je Jozlju postalo tesno. Besede so bile trde, padale so kakor kamenje.

Tedaj je njun pogovor zmotil orel. »Poglej ga!«

Izza skalovja se je pripeljala velika, mogočna rjava ptica. V krempeljih je nesla gamsjega kozlička. Utonila je nad previsom sredi stene. Zastirala sta si oči in strmela. »Ko bi mogel dobiti mladiča,« je rekel lovec.

»Če hočete, Jozelj, vam ga poskusim dobiti!«

»Beži no! Kdo le bi prilezel do gnezda? Čeprav dobro plezaš, tega ne zmoreš.«

Boštjan pa je gledal steno in iskal, kje bi se prelisičil do gnezda. Rad bi dobil mladiča. Pred Jozljem bi se rad izkazal. Vedel je, da je v njem in Jozlju nekaj, kar ju zbližuje. Vedel je, da ga Jozelj ne sovraži, čeprav mu dela nevšečnosti. Lovec mu je bil všeč, čeprav se ga je moral ogibati in bati. Na tihem, globoko nekje, mu je še vedno tlela iskrica upanja, da se bo zanj in za Minko le dobro končalo. Tako je rasel v Boštjanu drzen sklep, ki sta ga razpihovala samoljubje in ponos.

Kdo more k orlovemu gnezdu? Boštjan bo priplezal do orlovih mladičev!

»H gnezdu se povzpnem, če vam je prav, resno sem premislil!«

»Kaj, v to steno! Še enkrat ti pravim, ne bodi neumen! Ne bom odgovarjal za tvoje življenje!«

»Saj ne boste, zase odgovarjam sam!« Potem se je posmejal: »Kakšna škoda pa bi bila, če se ubijem, Jozelj? Slab človek sem, ali ne, marsikomu bi prav prišla moja smrt. V steno grem, odločil sem se.«

»Ne tvegaj, Boštjan! Pomisli, kaj bo, če prideta orla!«

»Tudi orel se boji človeka!«

»Boji se ga že, druga pa je, če mu hočeš vzeti mladiča. Saj se še kura požene v mačko. Slišal sem pa že tudi, da se je orel spustil na človeka.«

»Jaz pa se ne bojim, posebno ne, če ste vi pod menoj s puško!« Boštjan je odložil suknjič in klobuk ter gologlav splezal v peč; le lovski nož mu je tičal za pasom.

»To ti je trma,« je pomislil Jozelj, »z glavo hoče skozi zid!« Opazoval ga je, kako se meter za metrom vzpenja više in više. Vedno manjši je bil. »To bi bil lovec! Res škoda, da se ukvarja z ovčami,« je premišljal in oprezal proti gnezdu.

Boštjan se je vzpel na poševno polico, ki je vodila h kaminu.

Ob kaminu se je bočila gladka stena, obeljena z iztrebki. Boštjan je počival in preudarjal. Ali bi tvegjal? Premagal je tesnobo, zbral vse moči, premislil vsak prijem in se podal v kamin. Sinje nebo, po katerem se je ozrl, je bilo prazno. »Danes ali nikoli! Konec koncev pa me stari spodaj varuje!«

»Saj to ni človek,« je sopol Jozelj, ko je videl Boštjana, kako se vzpenja v previsno poč. Samega sebe je preklinjal. Čemu se je le podal z njim v pogovor in šel nad orle! Ko pa se je obrnil, ga je stresel mraz. Od sivega gorovja je plaval orel! S hripavim glasom je zavpil pod steno: »Boštjan, Boooštjaan, orel prihaja, orel, ooreel!«

Boštjan je slišal krik in spoznal v glasu veliko nevarnost. Pravkar se je vzdignil v kamin. Ko je obrnil glavo, je le malo manjkalo, da ni padel. Orel se je bližal kot zla slutnja! Vsak hip je bila pošastna senca vse večja. V gnezdu sta klicala mladiča. Obupno sta vreščala in velika ptica je takoj spoznala, da jima grozi nevarnost. Boštjan je sestopil in se skušal potuhniti ob skalo, toda še preden je dobro stopil, se je orel že spustil. Še preden je izvelkel nož, so završale perutnice. Ostri kremplji so se mu zajedli v hrbet in mogočna ptica ga je udarila s težkim kljunom.

Boštjan se je stisnil pod skalnati pomol in končno le izvelkel nož. Ko je orel spet napadel, je udaril po njem in ga z roko odbil. Vse se je zgodilo tako hitro, da Jozelj ni vedel, kaj naj ukrene. Ko je pripravil puško, ni upal streljati; bal se je, da bi zadel tudi fanta. Spet so završala krila, Boštjan pa je sekal, da se je usipalo rjavo perje in končno le dobro zadel. Velika perut se je nagnila in orel je zaplaval vse niže in niže.

Jozelj ga je lovil na muho in ko je jeknil strel, je ptici omahnila zdrobljena perut. Plahutajoč je padla nedaleč od lovca.

Spet so završala krila, Boštjan pa je sekal, da se je usipalo rjavo perje..

Precej časa je minilo, preden je Boštjan splezal iz pečevja. Krvav je prilezel k lovcu – brez mladičev.

»Kaj takega pa še ne, kar se dajem v teh gorah! Dobro si se držal, Boštjan! Kako te je zdelal!« Jozelj je brž izvelkel stekleničko žganja, Boštjan pa si je odtrgal kos srajce in z njim mu je Jozelj očistil rane.

Ko sta vse uredila, kakor sta vedela in znala, sta se spustila pod peči, kjer sta našla mrtvega orla. Nesla sta ga na planino. Tam so se zbrali pastirji in dekleta, ki so prišle v planino. Jozelj je položil orla na tla in mu razprostrl peruti. Širše so bile kakor raztegnjene roke krepkega moža.

Boštjanu so se rane hitro zacelile. Neko jutro je spet sedel na parobku in gledal proti gnezdu, ki ga je neutrudljivo oskrboval preostali orel.

Z mrakom pa je bil Boštjan na

spodnji planini. Šel je k največjemu stanu, iz katerega sta se slišala smeh in petje. Vstopil je.

»Dober večer!«

»Glej ga, Boštjana! Mislili smo že, da te je odnesel orel!« so se oglašili pastirji in ga z veseljem sprejeli. V zakajenem prostoru, ki ga je razsvetljeval ogenj na ognjišču, so sedeli z nekaj dekleti.

»Hej, Matija, vam pa ni dolgčas, ko imate toliko lepih deklet,« je Boštjan veselo pozdravil črednika Matijo, ki se je z veliko kuhalnico sukal okoli črnega kotla. Kuhal je skuto in se zakrohotal: »Kaj bom z dekleti, Boštjan? Kaj bodo moje stare kosti! Tebe manjka, tebe!«

Boštjan je sedel k Rezki, ki je vzela citre in z zvonkim glasom zapela o pastirju, pastirici in ovcah. Še drugi so pritegnili in pesem se je razlegala po stanu.

(Se nadaljuje)

Lovski oprtnik

Četrstoletni obračun

O doslej edinstveni lanskeletni lovski razstavi v Mariboru smo v našem glasilu brali marsikaj. Oglasili so se predvsem lovski strokovnjaki, iniciatorji in organizatorji razstave. Menim pa, da ne bo odveč, če se oglasi še kak lovec, ki si je razstavo samo ogledal. Kdor si je želel razstavo le do neke mere ogledati, ji je moral nameniti vsaj nekaj ur. To sem storil tudi jaz. Poleg skrbnega opazovanja sem tudi prisluškoval izjavam sogledalcev, vmes tudi avstrijskim, ki so na splošno razstavo občudovali in hvalili. Seveda tudi ni manjkalo ljudi v lepih lovskih krojih, ki pa so o lovu dajali dokaj laične

izjave. Tudi takšni so bili, ki so na razstavnem prostoru iskali le svoje trofeje in kako so le-te ocenjene. Nedvomno pa so bili v večini takšni, ki so si preudarno ogledovali trofejo za trofejo. Presenečen sem bil predvsem v prostoru z jelenjim rogovjem; mislil sem si predvsem, ali je sploh mogoče, da tako veličastna divjad v današnjih pogojih še najde zatočišče v naših gozdovih.

V zvezi z razstavljenim srnjačjim rogovjem pa si dovolim dati skromno razlago o srnjadi v lovišču naše lovske družine.

Po vojni je bila pri nas redka srnjad. To nam je seveda narekovalo, da ji posvetimo vso pozornost in zaščito. Prvi srnjak je bil odstreljen šele l. 1948. Ob tem dogodku smo priredili pravo slavlje. Zbralo se nas je namreč vseh takratnih 18 članov pri poklicnem mesarju, ki je srnjaka raztelesil na 18 kosov, od česar je tudi družinska blagajna dobila svoj

delež. (Odkupa divjadi takrat še ni bilo.)

Odstrel po enega srnjaka letno smo imeli še nekaj let. Leta 1954, po razdružitvi komasiranih lovskih družin, je bil prvič planiran odstrel 4 srnjakov. Toda tedaj smo delali tudi napake, ker nismo odstreljevali srn. Kljub temu pa so naša prizadevanja rodila sadove; sedaj odstrelimo letno po 70 srnjadi, poleg tega jih pa še 15–18 pokonča razna mehanizacija, v glavnem promet. Tako so na splošno glede gojitve in odstrela srnjadi napredovale tudi druge LD v Sloveniji.

Razstava je bila veren prikaz dela, ki ga je štirinajst tisoč ljubiteljev narave opravilo brez hrupa in dostojno izstopilo pred širšo javnostjo. Posebno priznanje in zahvala pa gre našim lovskim strokovnjakom in organizatorjem, med katerimi so tudi mlajši, ki so si lovsko znanje pridobili v novejši dobi.

Stane Mlinar,
Velenje

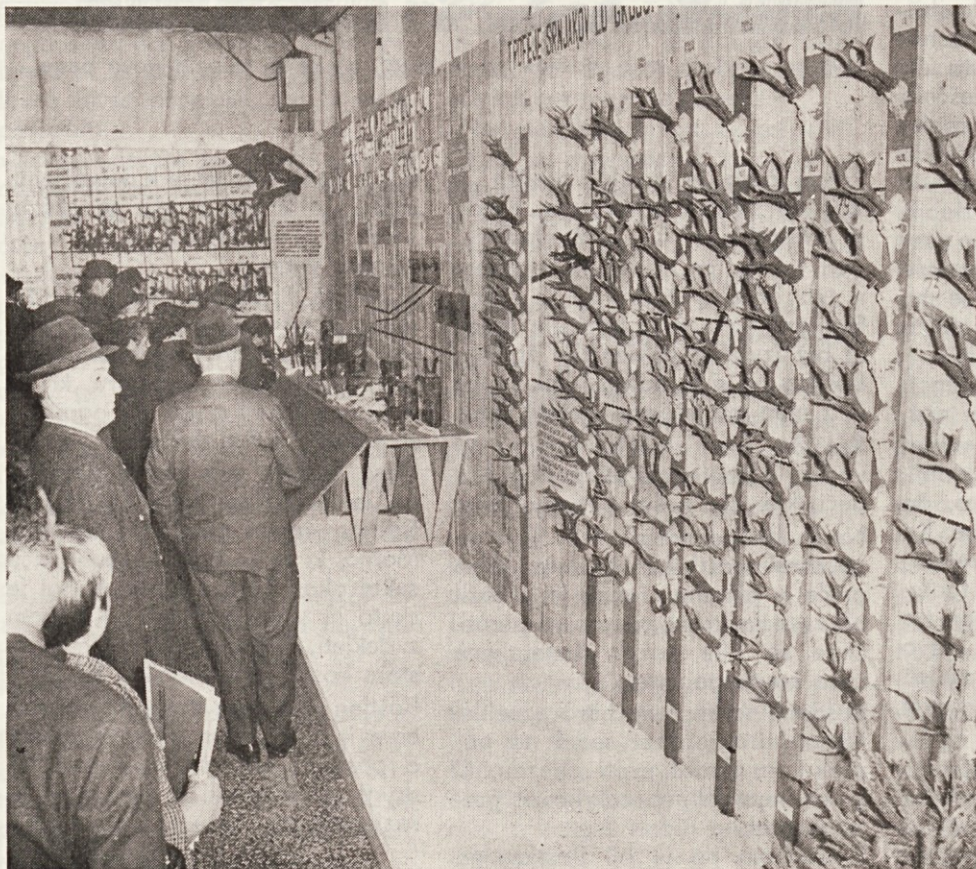
Neverjetno, a resnično

Dne 3. avgusta 1972 sem šel jutraj s svojim lovskim tovarišem v lovišče LD Dekani pri Kopru. Namenila sva se, da po možnosti upleniva srnjaka gumbarja. Že dalj časa sem ga namreč zalezoval ter točno vedel, kje izstopa. Tako sva tudi to jutro navsezgodaj čakala na tem kraju. Ker srnjaka ni bilo od nikoder, sva se odločila, da greva na zalaz. Premaknila sva se dobrih petsto metrov, pa sva ga opazila, kako se mirno pase na posejani remizi. Vetr sva imela ugoden. Približala sva se mu na slabih petdeset metrov. Ko sem se prepričal, da je pravi, sem dejal tovarišu, naj strelja. Čudil sem se, zakaj ne strelja. Povedati namreč moram, da je bil moj spremljevalec prvič na lovu na srnjaka. Ker sva se preveč obotavljala, naju je opazil, dvignil glavo, ter z nekaj skoki izginil v grmičevje. Šele takrat sem vprašal, zakaj ni streljal, čeprav sem že vedel za njegov odgovor. Prijela ga je takšna lovska mrzlica, da puške ni mogel dvigniti.

S tem se je naš jutranji pohod končal. Preden sva se razšla, me je tovariš prosil, da bi proti večeru zopet šla pogledat za srnjakom. Obljubil sem mu, da se dobiva. Ob 17. uri je bil s svojim avtomobilom že pri meni. Preden sva se odpeljala, se nama je pridružil še tretji lovec naše družine in vsi smo se nato odpravili v lovišče.

Da ne bi hodili skupaj, smo se dogovorili, kje in kdaj se snidemo. Odšli smo vsak na svoje čakališče. Čakanje je bilo dolgo, vendar za vse tri brezuspešno. Ob pol osmih smo se sešli in krenili proti avtomobilu, oddaljenem dobrih 15 minut hoje. Vidljivost je bila še dobra, pa smo se odločili, da bomo spotoma vsak zase zalezovali. Komaj smo napravili nekaj korakov, sem iz smeri, kamor je šel mlajši solovec, slišal strel. Ker sva bila narazen borih petdeset metrov, sem ga vprašal, kaj je streljal in če je obležalo. Odgovoril je, da je streljal na srnjaka, ki sva ga zjutraj videla, in da je v ognju obležal. Dejal sem mu, naj trenutek počaka, da bova skupaj šla na nastrel.

Rogovje srnjakov LD Grosuplje na Slovenski lovski razstavi Maribor 1972 Foto D. Škofič

Ko smo vsi trije prišli na strel (pridružil se je tudi tretji tovariš), smo imeli kaj videti. Na mestu sta ležala dva srnjaka-gumbarja. Pričeli smo ugotavljati, kako se je to moglo zgoditi, in ugotovili, da je krogla pri izstopu iz prvega srnjaka podrla še drugega. Ta je stal natančno za prvim slaba dva metra. Prvi srnjak je bil bočno obrnjen proti strelcu in je s svojim telesom zakrival drugega. Ko sem se prepričal, da sta oba srnjaka II b, sem strelcu čestital k nenavadni uplenitvi ter mu podal zeleno vejico, srnjakoma pa še pred tem zadnji grizljaj. Gospodar lovišča skoraj ni mogel verjeti takemu naključju. Ta dogodek zato objavljam v našem glasilu, ker se kaj takega ne zgodi vsake nedelje. Za mlajšega lovskega tovariša je bil lovski krst »okrepljen«, da se bo »toplo« spominjal izrednega plena.

J. A.,
LD Dekani pri Kopru

Beg v okovih

Podkrimski lovec Alojzij Mavec si je pri vsakdanjem opravilu na kmetiji nesrečno zlomil nogo in mu je mavec prepričal priljubljen lov na lisice ob mesečini.

Toda kljub nezgodi je uplenil nenavadno, edinstveno »trofejo«.

Bilo je popoldne konec februarja letos, že bolj proti večeru, ko je njegov sin ravno krmil živino. Nenadoma je le-ta pritekel v hišo in zdramil očeta ob krušni peči,

rekoč: »Lisica je zunaj!« Mavcu je bila puška takoj pri roki, hitro nabita in že je odskakljaj bolj po eni nogi k svojemu kozolcu, kjer je sin videl lisico. Toda o lisici ne duha ne sluha. Sinu, ki je z dvorišča spremljal očeta z očmi, se je čudno zdelo, da oče še ni spodil lisice izpod kozolca, saj je sosedov pes tako nenavadno lajal. Zato je hitro stekel okoli sosedovega poslopja in že zagledal lisico ter jo pregnal naravnost pred očeta, ki je z rezkim strelom ustavil njen beg.

Sin je ves zasopel pritekel k plenu, presenečeno zaklical in na verigi, dolgi tri četrt metra, dvignil velikega lisjaka. Okoli vratu je imel tesno zategnjen ovratnik, širok 30 mm, debel 4 mm, na katerega je bila pritrjena močna železna veriga iz členov, debelih po 5 mm. Veriga je bila na koncu, ki je drsal in opletal po tleh, močno izrabljena, tako da zadnji člen ni bil debelejši od milimetra. Sicer pa je bil lisjak nadpoprečno krepak, z zelo lepim kožuhom, le okoli vratu je bil do kože oguljen od ovratnice. Vse kaže, da je bil lisjak dolgo na verigi, sicer je ne bi tako zelo obrabil, da jo je lahko odtrgal in ušel.

Takšno ravnanje z ujeto lisico je vse graje vredno. Kljub vsemu pa prosim tiste, ki o tem primeru kaj vedo, da to sporoče naši reviji. Kajti zanimivo bi bilo poznati lisjakov »življenjepis«.

Jože Zadnikar,
LD Tomišelj

Šesto poglavje o krogli ABC

Peto poročilo o krogli ABC v Lovcu št. 9. 1972, stran 281, mi daje pobudo, da opišem svoj primer s kroglo ABC in TIG kroglo.

Lovske naboje DWM s kroglo TIG 10,5 in 11,5 g uporabljam že več desetletij. Ti naboji me še niso razočarali, kolikor nisem sam napravil napake, recimo pri merjenju.

Ko je nastala nad vse hvaljena ABC krogla, sem se tudi jaz navdušil zanjo.

Na lovski razstavi v Riedu in Mariboru je bila precejšnja reklama za ABC kroglo. Tudi v Borovljah je nekaj reklame pri dveh puškarjih, vendar s pripombo, da bomo še videli, kaj bo. Nihče pa ne ve, kje dobiti to čudežno kroglo.

Vendar sem dobil povsem po naključju od znanca lovca iz boljših krogov nekaj nabojev z vstavljenjo ABC kroglo. Na nedeljski brakadi smo imeli v pogonu prašica.

Diana mi je bila naklonjena, prašič se je pomikal proti mojemu stojšču. Jaz junak z ABC kroglo v cevi, načitan o njenem sigurnem smrtnem učinku, pomerim, sprožim in glej razočaranje; prašič se malo strese in teče s pospeškom naprej. Vstavim drug naboj s TIG kroglo 10,5 g. Ker je prašič zavil malo na desno, je bil še v strelni razdalji. Zadnji trenutek sem ga še ujel na muho. Potegnem in prašič pade po ca. 20 metrih in se kmalu umiri.

Z lovci smo ugotovili, da je prva krogla – to je bila ABC – prašiča samo oplazila pod trebuhom. Druga krogla TIG je zadela prašiča v zadnji del prsi. Vstopna rana je bila izsekana v premeru debeline krogle, izstopna pa ca. 3 cm velika in na vsaki strani je bilo po eno rebro zlomljeno. Prašič je tehtal 110 kg.

Oglejmo si oba primera: Če bi moja ABC krogla zadela tja, kamor je zadela TIG krogla, bi prašič prav tako padel, torej ni kriva ABC krogla, ampak sam, ker nisem dobro pomeril.

Zato pa tudi ni nujno, da hvalim TIG kroglo, kakor strelec na medveda, ker obstaja veliko in različnih krogel, ki bi enako opravile na tem občutljivem mestu. (Balistične tabele nam povedo njihovo zmogljivost!) Zato ne bodimo preveč naivni v tem pogledu.

Strelec na medveda (peto poročilo o krogli ABC) pa previdno molči, ko je poslal TIG kroglo mimo medveda.

Če se je medved res stresel ob strelu, se je zato, ker je bil prestrašen in ranjen od strela prejšnjega dne. Če bi pa TIG krogla zadela v prsi, kamor je zadela ABC, bi medved tudi padel.

Veliko je bilo že napisanega o krogli ABC, ne samo v lovski reviji, tudi v dnevnem časopisu je bil članek o ABC z zelo smešno vsebino. ABC krogla ima vse naprej določeno, kaj mora storiti, ima postavljene zapovedi, deset glavnih, in te so razdeljene še na člene.

Lovci radi beremo take zanimivosti, samo bojim se, da ne bo ABC krogla kmalu preveč napihnjena, tako da ne bo mogla več skozi cev.

Stane Jamnik

Podobno mu je

V Lovcu, št. 6/1972, je Alfonz Koser, član LD Rogatec, objavil sestavek »Eden najgorših«, ki je zbudil moj spomin. Poiskal sem fotografijo, posneto leta 1913. Na njej je vidna deformacija srnjakovega rogovja, ki je do pičice podobno tistemu, ki ga opisuje A. Koser. Srnjak je bil uplenjen v revirju Kačiče, ob cesti Kozina-Divača, zdrav in telesno dobro razvit. Levi rog je bil še v kožo zavrt (slab vilar) in navzdol obrnjen. Kako je okvara nastala, ni bilo ugotovljeno.

Peter Dobrila

Kako se širi človeški dah na lovu

obravnavam J. Giebel v W. u H. 20–1971, str. 483. Ker je znanje o tem za lovce koristno in za uspeh pri lovu nemalokrat odločujoče, podajam vsebino tega članka:

Foto T. Zidar

S poskusi in z računi se namreč da ugotoviti, kako se z vetrom onesnaženje zraka in vonjavne snovi v zračnih plasteh redčijo. Računsko je razširjanje vonjavnih snovi težko zajeti, ker vonje v neki koncentraciji že dojamemo, če trajajo le sekundo. Račun o širjenju pa odpove, če vlada (vetrno) zatišje.

Od človeka izvirajoči dah, ki ga divjad pri določeni zgoščenosti dojame, veter odnaša v obliki obrnjenega stožca. Razredčenje daha je odvisno od širine razširjajočega se stožca in hitrosti vetra. Čim hitreje se dah redči, čim prej upade na mejo, pri kateri more divjad človeka še zavohati, tem bolj se lovec divjadi lahko približa, tem nižja je lahko visoka preža. Širina širitvenega stožca pa nima pomena zgolj pri redčenju, temveč tudi tedaj, če lovec zalezuje v polvetru, še bolj v četrtvetru.

Če je lovec na tleh, se redčenje v smeri vetra z oddaljenostjo veča; če je na visoki preži, spočetka z oddaljenostjo gostota daha pojema in doseže v neki oddaljenosti, ko je pred sončnim vzhodom in po zahodu največja, najmanjšo vrednost, potem pa z večanjem oddaljenosti zo- pet raste.

Širitveni stožec daha se tem bolj odpira, čim večje je valovanje vetrovne smeri ter toplotno in mehanično vrtinčenje zraka, to je, čim bolj ga sončno žarčenje in raskavost tal (porast) mešata.

Najmanjša razredčenja nastajajo pred sončnim vzhodom in po sončnem zahodu pri hitrosti vetra pod 3 m/s. Širitveni stožec je tedaj najožji. Največjo širino ima širitveni stožec podnevi ob sončnem žarčenju in vetrni hitrosti pod 5 m/s. Ob majhni širini stožca upade koncentracija daha na razdalji 150 m na polovico vrednosti že kakih 10 m od osi širitvenega stožca, pri večji širini na 30 m. Iz tega sledi, da po pravilu podnevi z vetrom pridemo morebiti kakih 50 m bližje k divjadi kakor pred sončnim vzhodom in po sončnem zahodu zavoljo tedaj ožjega širistvenega stožca v polvetru in četrtvetru varneje zalezujemo

kakor podnevi, tem bolj, če je dnevna hitrost vetra nad 5 m/s.

Izhlapevanje daha je sorazmerno s hitrostjo vetra, to je, da je npr. pri vetrni hitrosti 4 m/s navadno dvakrat tolikšna kakor pri vetrni hitrosti 2 m/s.

Pri 2 m/s hitrosti vetra se listje na drevju od časa do časa giblje, pri 4 m/s se precej neprestano giblje, pri kakih 6 m/s pa se majejo šibkeje brezlistne veje.

Manjša razredčenost pri šibkejših vetrnih hitrostih ima pomen, če lovec s travnikov in polja stopi v gozd, kajti v gozdu upade hitrost vetra na 10 do 20 % od hitrosti na planem. Zaradi utišanja vetrne hitrosti se poveča razdalja, na katero divjad v gozdu zavoha človeka, in sicer od 50 do 100 metrov in celo več. Hitrost vetra ima letno in dnevno menjavo. V ravninah je ponoči manjša, s sončnim vzhodom se veter okrepi in je najmočnejši proti poldnevu. Po zahodu sonca upade hitrost vetra pod dnevno poprečje. V gorah je hitrost vetra ponoči največja, najmanjša podnevi.

Razumljivo je, da skupina ljudi razširja močnejši, zgoščenjši dah kakor en sam človek, čeprav se zgoščenost daha ne veča sorazmerno s številom ljudi. Zato se posamezen lovec lahko bolj približa divjadi kakor več lovcev skupaj. S tem v zvezi mora biti npr. visoka preža višja, če jo uporablja več lovcev hkrati.

Če računamo, da srnjad človeka zavoha na kakih 150 m, jelenjad pa na 250 m, mora biti preža za srnjad najmanj pet metrov visoko, za jelenjad pa sedem metrov. Če naj bo na preži hkrati še ena oseba, je treba zanjo na višini pridjati en do dva metra. Na podlagi omenjenih razdalj 150 oz. 250 m lahko izračunamo, da jelenjad človeški dah zavoha v skoraj dvakrat večji razredčenosti kakor srnjad, to je, da jelenjad skoraj dvakrat bolje voha od srnjadi.

M. Š.

Koča LD Strojna, Ravne na Koroškem

Foto F. Svetec

Pred lovsko koč

V gozdu je hišica mala, tu lovčev pravi je raj, pred njo najraje poseda in se spominja nazaj.

Pred hišico raste macesen, v njem vrezani črki sta dve, ptički pa pojejo pesem, ki lovcu znana je že.

Na jasi pase se srna, gleda nemirno okrog, v dolini se čuje zvonjenje, a gozd se zavija v molk.

Anka Medja

Avtomobiliziran krivolov

Dne 7. aprila 1973 je član LD Mirna peč Alojz Fabjan, roj. leta 1925, stanujoč v Ljubljani, Trg Prekomorskih brigad 8, iz avtomobila, ki ga je vozil Slavko Šoltič, ustrelil divjo zajkljo v lovišču Ljubljansko polje. Oba imenovana sta dejanje priznala in priznanje podpisala na postaji milice Ljubljana-Šiška.

Vsak komentar je odveč in menimo, da takemu človeku ni mesta v lovski organizaciji niti danes niti v bodoče. Lovni pripomoček – lovska puška – mu je bil odvzet. Toda ali ni bil tudi avto lovni pripomoček? Kdaj se bo nehal avtomobiliziran divji lov, ki se vedno bolj širi? Tega načina divjega lova bi bilo hitro konec z zaplembo orožja in avtomobila, saj sta oba skupaj lovni pripomoček. Tihotapcu boga z avto-

mobilon čez mejo zaplenijo poleg robe tudi avtomobil. Ali ni pri avtomobiliziranem divjem lovu enako ali vsaj zelo podobno?

B. Oražem

Mladi pišejo

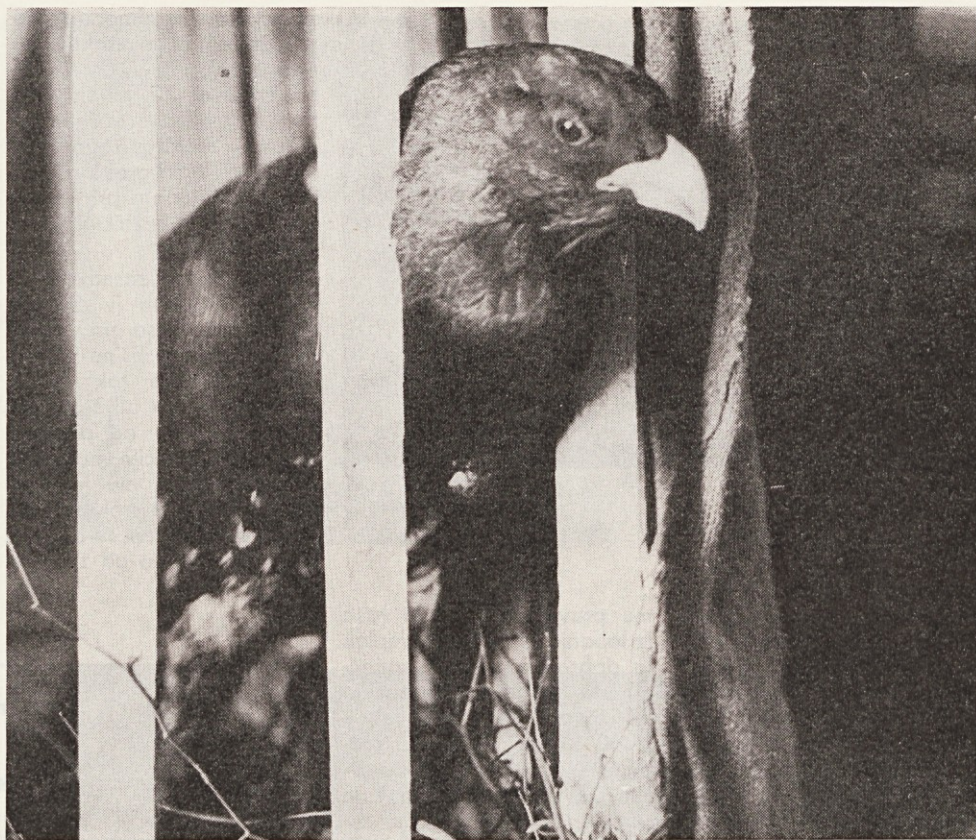
Kako sem ujel divjega petelina

Oče mi je večkrat pripovedoval o veličastnem divjem petelinu. Aprilskega petka mi je rekel, da ga gremo zjutraj zasliševati. Ponoči sem komaj čakal, da se je kazalec na uri pomaknil na štiri. Sedla sva v fička in se za-

peljala po asfaltu proti Žekovcu. Grede sva se oglasila tudi pri očetovem lovskega tovarišu Jožetu, ki se je z ženo odpeljal z nama. Po nekaj trenutkih smo bili že v Trnavčah, kjer smo pobrali še mojega prijatelja Andreja. Še nekaj časa smo drveli po lepi cesti in prišli do odcepa za Šmihel. Po makadamski cesti smo prispeli do Verbučev, kjer smo pustili avto in se otovorjeni odpravili po sončnem travniku na Golte. Hodili smo še po gozdni stezi, ko je nenadoma začelo na gosto snežiti. Očetu in Jožetu je upadlo upanje, a smo vseeno šli dalje. Neurje, ki je prineslo snežni metež, pa se je oddaljilo in postajalo je jasno in mrzlo. Stopili smo hitreje in se greti s hojo. Hitro smo prišli do lovske kočice, kjer pa se nismo ustavili, ampak smo nadaljevali pot, razdeljeni v dve skupini. Tiho smo prišli na petelinje rastišče. Čakali smo na ostrem mrazu in pozorno poslušali, a petelin ni vpadel v gredi. Proti večeru me je začelo zebsti in stisnil sem se k očetu. Takrat naju je Andrej opozoril, da se je petelin preletel. Toda ni se hotel oglašati, zato smo se vrnili proti zavetni brunarici. Prišla sta tudi Jože in njegova žena. Pogovarjali smo se o petelinih, se okrepčali s čajem iz snežnice in s hrano, ki smo jo prinesli s seboj, ter legli spat.

Zjutraj nas je zbudila budilka. Jože je odšel prvi, a se je na naše začudenje kmalu vrnil. Povedal je, da petelin že poje. Kot bi nas spodbodel, smo bili pripravljeni. Stopili smo pred kočico in zaslišali vzburljivo petje. Strmeli smo v poslavljajočo se temo, iz katere se je počasi izluščila na tleh mogočna, puranu podobna postava.

Petelin je pel neprenehoma in drsal z močnimi perutmi. Začuden smo ga gledali skozi daljnogled, ko se je vedno bolj približeval in pel kot obseden. Vsi smo strmeli vanj, ko je bil že ob dvoriščni ograji. Prvi se je zavedel oče in rekel, da bo treba petelina pregnati in oditi zasliševati druge mogotce na Golteh. Stopil sem prek plota in ostrmel, ko je petelin še vedno pel. Bližal sem se mu previdno in ga z za-

Divji petelin čaka na prostost

čudenjem ogledoval. Ko sem se mu približal na korak, se je prestopil, ne da bi spremenil svojo mogočno držo. Nekaj časa sem ga nepremično gledal, potem pa me je Jožetova žena dregnila s klicem: »Ujemi ga!« Sklonil sem se in ga prijel kot domačo kokoš.

Vsi smo si ga ogledovali od vseh strani ter se čudili petelinu, ki me je počakal. Od veselja smo skoraj pozabili na zasliševanje drugih pevcov. Petelin je bil zelo lep. Barve na njem so se čudovito lesketale in prelivalo.

Oče nas je opozoril, da moramo zaslišati še drugega petelina. Spet smo se razdelili. Jože in njegova žena sta se s petelinom takoj odpravila v dolino. Oče, Andrej in jaz pa smo se odpravili v macesnovo goščo. Zaradi velikega doživetja smo se skoraj na glas pogovarjali ter se zavedli šele, ko je nad nami udarila močna perut divjega petelina. Nekaj časa smo strmeli za mogočnim ptičem, potem pa ugotovili, da danes z zasliševanjem ne bo uspeha. V živahnem pogovo-

ru smo pregnali še trop gamsov in dohiteli Joža ter njegovo ženo. Po polurni hoji smo prispeli do Verbučev, kjer so se zelo čudili živemu divjemu petelinu. Sedli smo v avto in se odpeljali k Andrejevemu očetu v Trnavče. Tudi tu so ga z začudenjem ogledovali in fotografirali.

Petelina, ki se je tako nepričakovano znašel v ujetništvu, smo pri nas doma hranili teden dni. Dajali smo mu predvsem bukovo popje in mravljinčja jajčeca. Poleg tega je imel tudi dovolj sveže vode ter brstičje bora, macesna in jelke. Po dveh dneh je prvič začel obirati popje, a ne ob naši navzočnosti. Pozneje pa je jedel že takoj, ko smo mu ponudili vejo, polno popja. Najrajši je imel mravljinčja jajčeca. U ujetništvu se je obnašal povsem normalno, le pel ni nikdar.

Po tednu dni so ga lovci LD Mozirje prodali nekemu lovskega gostu iz Avstrije. Zjutraj smo petelina posadili v zaboj, ki smo ga prekrili s temnim platnom ter dobro povezali. Avstrijski gost, ki

je petelina odpeljal, je obljubil, da ga bo izpustil v lovišču v Avstriji. Leto dni je že minilo od tega nenavadnega dogodka.

Nani Brinjovc,
8. r. osnovne šole,
Mozirje

Vprašanja – odgovori

Gojitveni odstrel srnjakov lanščakov

Vprašanje:

Z ozirom na vse pogostejši pojav srnjakov gumbarjev v našem lovišču v zadnjih nekaj letih vas prosimo za strokovno mnenje, ali so bili vsi srnjaki, katerih rogovje vam pošiljamo na vpogled, pravilno gojitveno odstreljeni. Iz priloženega seznama

V Storžičevem kraljestvu

Foto J. Meglič

je razvidno, kdaj in kje so bili uplenjeni in njihova teža. Prosimo, da nam odgovorite neposredno ali pa preko glasila Lovec.

LD Slovenske Konjice

Odgovor:

Na vprašanje o gumbarjih in gojitvenem odstrelu mladih srnjakov vam odgovarjamo nekoliko obširneje. Začenjamo kar z razvojem rogovja. Takoj, ko sta srnica in srnjaček poležena, ni med njunima lobanjama nobene razlike. Nekako avgusta ali septembra, ko je srnjaček star okoli treh mesecev, pa

mu praviloma začneta rasti iz lobanje rožnice. Pri krepkih in dobro zasnovanih srnjačkih sta do novembra docela oblikovani, 5–10 mm debeli in 20–30 mm visoki. Na rožnicah zrastejo rožički-prvenci, ki so podobni gumbom ali storžkom in ki so pri dobro razvitih in zasnovanih srnjačkih lahko tudi 2 cm visoki. Ta rožička srnjaček oguli praviloma januarja, odpadeta mu po februarju. Srnjački (v prvem letu življenja) s tem, še nepravim rogovjem – tudi rogovičje imenovanim –, so normalno razviti.

Nekaterim srnjačkom pa rožički prvenci ne poženejo,

ampak jim čez zimo zrastejo le rožnice. Točni vzroki za to niso znani.

Ko srnjaček (v prvem letu življenja) nekako v februarju zgubi rožička (rogovičje), mu prične rasti pravo rogovje. Isto se dogaja pri srnjačkih, katerim rožički-prvenci niso zrasli.

Rogovje dobro zasnovanega srnjaka lanščaka (v drugem letu življenja) so praviloma šila, visoka do višine uhljev, izjemno pa je tak srnjak lahko tudi vilar ali šesterak, kar je odvisno od njegove zasnove, kondicije in predvsem hrane, ki mu jo nudi okolje. Rogovje srnjaka lanščaka je brez vencev ali rož. Možno je, da so na začetku

tudi srnjake, katerih rogovje, ne upoštevaje rožnice, (oguljeno ali še kosmato) ne dosega 6 cm višine ter vse gumbarje, to je srnjake, ki imajo namesto šil gumbce (1–2 cm visoke).

Takšni lanščaki (enoletni) imajo tako tanko rožnico, da na njih ne bo nikoli zraslo močno rogovje.

Neenaka dolžina rogov ob zadostni skupni dolžini (skupna dolžina obeh vsaj 12 cm) kakor tudi betasta, dobro grbičava rogova niso razlog za odstrel srnjaka. Masa, telesnina rogovja je torej odločilna, če naj žival odstrelimo ali ne. Srnjak s skromno, majhno maso rogovja nima bodočnosti.

Srnjaki starostnih kategorij I in II ter kakovostnih skupin »a« in »b«

II a srnjak je v drugem letu starosti (do izpolnjenih dveh let, prejšnje leto oz. lani povržen, zato lanščak) in ima vsaj 6 cm visoka šila.

II b srnjak je enako kakor II a v drugem letu starosti, lanščak, s slabimi šili, visokimi izpod 6 cm, ali gumbar.

I a srnjak je v tretjem letu (izpolnjeni dve leti) pa do izpolnjenih 6 let starosti; starejši preide v I b. Ima idealno razvito rogovje določenega področja.

I b srnjak je enake starosti kakor I a ali starejši, rogovje pa ima podpoprečno ali poprečno za določeno področje.

Srnjačku poganjata rožička

Foto R. Marenčič

roga grbice, vendar le-te ne tvorijo strnjenega venca.

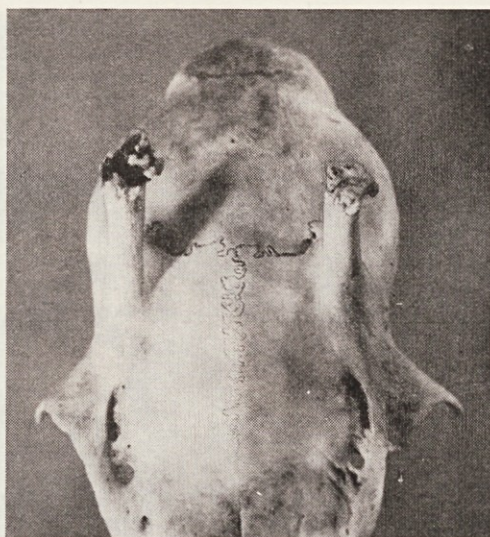
Lanščaku rogovje praviloma doraste aprila–maja, oguli pa ga konec maja–junija ali celo šele v začetku julija. Zato kosmato, mahasto rogovje srnjaka lanščaka v juniju ali celo v prvi polovici julija še ni znak, da je takega srnjaka treba odstreliti. Nasprotno, lanščaki z najmočnejšim rogovjem (vilar, šesterak) le-to zelo kasno ugulijo, kajti veliko oziroma močno rogovje je za svojo rast potrebovalo daljši čas. Postavlja se torej vprašanje, kakšne lanščake naj odstrelimo. Vse bolne in krhljave, ki so sredi junija še neprebarvani. Odstreliti je treba tudi vse srnjake, ki imajo zaradi driske umazano okenke in sploh vse telesno slabe srnjake. Odstreliti je treba

Prav tako je treba odstreliti vsakega srnjaka, ki ima kosmato rogovje še v drugi polovici julija in kasneje, kar je skoraj gotovo znak boleznih ali posledica zajedavcev.

Že dolgo se govori in razpravlja o vzrejni vrednosti gumbarjev. Nekateri avtorji navajajo, da je gumbar lahko v naslednjih letih dober ali celo prav dober srnjak. Te trditve so dokazovali s proučevanjem primerov iz obor, kjer pa srnjak živi v popolnoma drugačnih pogojih kakor prosto v naravi. Po novejših raziskavah je v večini primerov vzrok slabemu rogovju lanščakov, prostih v naravi, zapozneli telesni razvoj in zlasti tudi zapozneli razvoj rožnic. Rast rožnic je podvržena gotovim zakonitostim, podobno kakor telesna teža. Rožnici pri-

bližno do nekaj več kot polovico največje debeline zraščeta do dokončanega prvega leta starosti. Srnjak torej kasneje težko popravi, kar je bilo zamujenega v prvem letu življenja. Zato gumbarlanščak s slabima rožnicama v kasnejših letih praviloma nikoli ne postane srnjak z dobrim rogovjem.

Dolgoletna opazovanja in raziskave so pokazale, da število gumbarjev med lanščaki v številčno preveliki populaciji hitro narašča. Torej so gumbarji značilni za lovišča s prevelikim številom srnjadi, kjer posamezne ži-

1

2

Srnjaki lanščaki

1. Uplenjen 6. 8. 1972, premer rožnic po 6 mm, višina desnega gumba 10 mm, levega 6 mm, iztrebljen srnjak 9 kg, gumbar – II b, pravilen gojitveni odstrel.

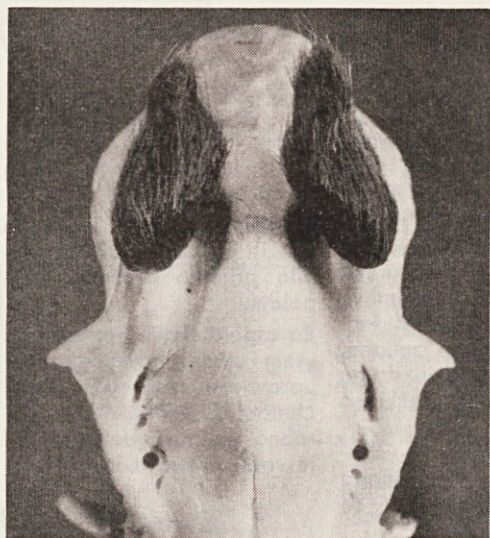
2. Uplenjen 13. 6. 1972, premer desne rožnice 7,5 mm, leve 8 mm, višina še mahaštih gumbov po 1,5 cm, iztrebljen srnjak 10 kg, gumbar – II b, pravilen gojitveni odstrel.

3. Uplenjen 12. 6. 1972, premer rožnic po 9 mm, višina desnega šila 3,7 cm, levega 3,5 cm, iztrebljen srnjak 10 kg, slab šilar – II b, pravilen gojitveni odstrel.

4. Uplenjen 8. 6. 1972, premer desne rožnice 7 mm, leve 9 mm, višina desnega šila 2,5 cm, levega 3,8 cm, iztrebljen srnjak 12 kg, slab šilar – II b, pravilen gojitveni odstrel.

5. Uplenjen 25. 6. 1972, premer desne rožnice 10 mm, leve 9 mm, višina desnega šila 5,5 cm, levega gumba 0,8 cm, skupna višina torej 6,3 cm, iztrebljen srnjak 12 kg, slab šilar – II b, pravilen gojitveni odstrel.

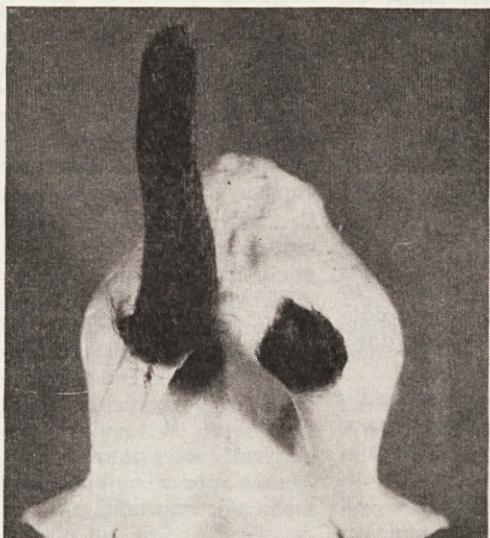
6. Uplenjen 8. 7. 1972, premer desne rožnice 10 mm, leve 11 mm, višina desnega šila 6,2 cm, levega 7 cm, masivna, nekoliko zvita šila z močnimi grbicami in delno oguljena, iztrebljen srnjak 13 kg, razmeroma dober šilar – II a, napačen odstrel.

3

4

5

6

vali nimajo pogojev za potreben razvoj.

Eden izmed bistvenih vzrokov za pojav gumbarjev je tudi nepravilno spolno razmerje. Gumbi pa lahko zrastejo srnjakom tudi zaradi bolezni, pomanjkanja hrane ali kakšne organske motnje. S splošnim odstrelom gumbarjev pa posledice odstranimo samo delno. Če hočemo gumbarje povsem iztrebiti v lovišču, moramo v primeru prevelike gostote srnjadi zmanjšati število te divjadi, če pa gostota ni prevelika, moramo odstreliti vse gumbarje in njih matere.

Edino opravičilo, da temu ali onemu gumbarju, ki je telesno normalno razvit, prizanesemo, je huda zima. Po takih zimah mora biti namreč načelo pri izbiri za odstrel predvsem pri lanščakih mlajše.

Literatura: Bogan Sežun – To in ono o srnjadi (Lovec, 1957–58); dr. ing. Josef Nečas – Srnči zvčr (1963); Bruns, Sartorius, Lotze – Das Ansprechen des Rehwildes (1970).

Strokovni sekretariat LZS

Lovska organizacija

Veleslalom lovcev

Smučarski klub Črna na Koroškem je priredil 18. marca 1973 veleslalom za lovske družine na območju Črne. Tekmovanja se je udeležilo 18 lovcev. Na 800 m dolgi progi s 25 vratci so bili najuspešnejši lovci-tekmovalci LD Bistra.

Rezultati:

1. Karel Dretnik, LD Bistra, 0:58,2;
2. Jakob Čarf, LD Koprivna, 0:59,8;
3. Maks Kočan, LD Pogorevc, 1:02,1;
4. Jože Plessec, LD Bistra, 1:04,2.

M. P.

Prapor LD Lijak – Ozeljan je razvil podpredsednik LZS Tine Remškar (tretji z leve)

LD Lijak – Ozeljan razvila prapor

Ta LD je ena izmed tistih lovskih organizacij, ki je lahko zaživela šele po osvoboditvi primorske zemlje. Jeseni l. 1947 so nekateri navdušeni lovci, kot Miha iz Ozeljana, Cvetko iz Prvačine in drugi, osnovali LD Lijak. Težki so bili prvi koraki. A lovske vrste so se pomladile in vzgajale ob starem jedru. Mnogo je bilo narejenega, čeprav so bile tudi napake.

LD Lijak je podala obračun svojega 25-letnega dela in življenja 13. avgusta 1972, ko je v nepozabnem vzdušju v znani partizanski vasi Vitovljah razvila svoj lovski prapor. S tem je proslavila 25-letnico svojega obstoja in priključitve Primorske k Titovi Jugoslaviji. Ob navzočnosti domačih lovcev in drugega občinstva je prapor razvil podpredsednik LZ Slovenije Tine Remškar. Prapor krasi 21 spominskih trakov in 73 spominskih žebličkov, ki so jih darovale družbeno-politične in gospodarske organizacije ter posamezniki.

Lovcem ustanoviteljem so bila slovesno izročena priznanja v obliki knjig iz živaloslovja in lovstva.

Prireditvi so prisostvovali tudi najuglednejši gostje, kakor Janko Smole, Milan Vi-

žintin, Rudi Šimac, predstavniki sosednjih lovskih družin in inozemski gostje.

Po lovskem kosilu se je ob zvokih godbe na pihala razvilo prijetno družabno popoldne.

Za uspelo slavlje gre zasluga vsem udeležencem, posebej upravnemu odboru in vsem članom LD Lijak, še prav posebno pa gospodarju LD, ki je vodil priprave in izvedbo.

P. – G. B.

Obalno društvo za varstvo in vzgojo ptic

Dne 4. marca 1973 je bil v Izoli pred hotelom Riviera sestanek, ki ga je sklical tovariš Zonta Guerino. Udeleženci so med drugim razpravljali tudi o staležu, varstvu in gojenju ptic. Društvo med drugim predlaga: sodelovanje pri zaščiti ptic pevk z lovskeimi družinami Izola, Koper, Piran; včlanjenje vseh ljubiteljev ptic v to društvo; organizirati pouk in praktično delo z mladino; organizirati razstave vseh vrst ptic pevk; podvzeti vse potrebno za varstvo narave; najboljšie gojitelje ptic nagraditi.

Marjan Rener, Izola

LD Ormož ima dober zajčji stalež

Občni zbor te lovske družine 10. 3. t. l. je v celoti uspel. Iz poročila predsednika LD Vinka Topolovca je bilo razvidno, da ta, ena najmanjših LD v občini, dobro gospodari. Pri 1200 ha lovne površine je v letu 1972 ustvarila 160 530 din bruto dohodka. Iz poročila o odstrelu je bilo razvidno, da je ta LD menda edina, ki v njenem lovišču stalež zajca ni upadel. Leta 1970 je bilo uplenjenih 260 zajcev, leta 1971 278, leta 1972 pa 230. Kljub slabi lanski letini, saj je bilo lovišče dvakrat delno poplavljen, je stalež divjadi na splošno dober. Srnjadi je še preveč. V letu 1972 je bilo uplenjenih 23 srn in 19 srnjakov. Toda za tako velik stalež je to še premalo. Da bi ublažili slabo, mokro lansko leto, so pred kratkim izpustili v lovišče 200 starih fazank in fazanov.

Največ pozornosti LD posveča zajcu. Že pred leti je sprejela ustrezne ukrepe pri lovu na zajca. V vsakem predelu lovišča lovijo na leto samo enkrat, lovci-gonjači na zajca ne streljajo, vsako pomlad uničijo potepuške mačke, v zimskih nočeh pa lisice, saj jih je zadnjo zimo padlo 12. Turisti smejo loviti

le v določenem delu lovišča. S tem je preprečeno šarjenje po vsem lovišču.

Na občnem zboru navzoči zastopnik ZLD Ptuj Gustek Janežič je pohvalil gospodarjenje LD Ormož.

S takim gospodarjenjem je uspeh zagotovljen in – priporočljiv tudi sosednjim LD. Družina šteje 48 članov.

Kljub majhni površini lovišča je vstop v LD možen brez velikih pristojbin vsakemu, ki želi postati dober, pošten član lov. organizacije.

Ivan Kuček

LD Veliki Podlog sodeluje s krajevnimi organizacijami

V nedeljo, 8. 4. t. l., je ta LD imela svoj redni občni zbor, na katerem je kritično ocenila dosedanje delo in sprejela gospodarski načrt za naslednje obdobje.

Gospodarjenje v lovišču je v skladu s splošnimi stabilizacijskimi ukrepi. Že pred 10 leti so člani s prostovoljnimi prispevki in prostovoljnim delom zgradili lovsko kočjo, v kateri si večkrat s svojimi družinami privoščijo nedeljski oddih. Ob koči so kupili tudi del gozda, kjer prirejajo lovske veselice. S tako ustvarjenim dobičkom so s 1000 din podprli domače gasilsko društvo pri obnovi dvorane, ki služi za družbeno, politično in kulturno dejavnost vseh krajevnih organizacij in tudi lovske družine. LD je gasilskemu društvu tudi sklenila dodeliti brezobrestno posojilo za nabavo gasilskega avtomobila. Tudi domače društvo prijateljev mladine, ki je eno izmed najbolj aktivnih v občini, je večkrat deležno finančne pomoči LD. Lovci tudi niso pozabili na graditev doma v Kumrovcu. V ta namen so iz svoje blagajne namenili 300 din. Vsa ta sredstva daje LD iz svoje društvene blagajne, medtem ko sredstva iz lovišča vrača nazaj v lovišče oziroma za druge potrebe lovstva.

Lovišče meri 2484 ha, od tega je okoli 1000 ha polja, kjer je možno gojiti jerebice in fazane. Pred leti so zaradi pogostih nalivov fazani tod

skoraj izginili. Družina se je odločila za nabavo večjih količin mladih fazanov. Leta 1972 jih je kupila 300, letos pa jih je že naročila 500 in 50 jerebic. Za tuje lovske goste je namenila 200 fazanov, 8 srn in 20 zajcev. Z lovskim turizmom, največkrat na račun odrekanja lastnemu plenu, je LD Vel. Podlog lani prigospodarila 35 000 deviznih din.

Lovci pa niso zadovoljni z lovsko mejo. Menijo, da ni lovskogospodarska. Poteka namreč ob robu gozda in deli vasi Jelše in Gorica, ki sta dejansko v središču lovišča. Rob gozda, ki je zelo primeren za gojitev fazanov, je v upravljanju LD Vel. Podlog, polje ob robu gozda, pa je že del lovišča sosednje LD, ki odstreljuje fazane, katere goji oz. nabavlja LD Vel. Podlog.

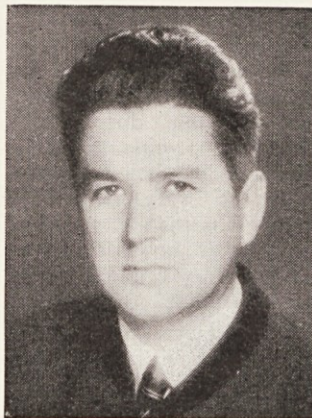
Branko Kerin,
Veliki Podlog pri Krškem

Jubilanti

Dr. Fran Brumen – sedemdesetletnik

Sredi Slovenskih goric, na Kogu, od koder se razprostira krasen razgled po Ljutomerskih goricah do Goriškega in Medjimurskega gričevja, kjer spomladi opojno dehti vinska rozga in jeseni veselo doni pesem ob trgatvi, mu je 5. 1. 1903 stekla zibelka. Ko so mu rojenice predle nit življenja, so pridale mnogo zelene barve.

Že kot otrok je napenjal ušesa in prisluškoval šaljivim in resnim razgovorom srediških lovcev, ki so se zbirali v očetovi hiši. Sosed pa ga je zvalil, da sta skupaj hodila čakati lisice. Na takih pohodih je marsikaj zvedel o lovu, divjadi in vzljubil prirodo. Pritegnili so ga fazani, ki jih je bilo tedaj toliko, da so bila tla, kjer so nočevali, kar pokrita z iztrebki. Že

Dr. Fran Brumen

Franc Makovec

študent se je priključil lovski bratovščini in ji ostal zvest do danes. Med okupacijo pa je bilo konec z lovom. Saj ga je okupator med prvimi zaprl kot zavednega Slovenca, ga mučil in pretepal do nezvesti ter ga izgnal v Srbijo. Posrečilo pa se mu je pribežati na Dolenjsko, kjer je bil zdravnik tudi v partizanski bolnišnici.

Član LD Ptuj je že nad dvajset let. V tej dobi je bil član UO, NO in družinskega razsodišča. Še danes, čeravno ga zdravstveno stanje ovira, se redno javlja na posvetih, obč. zborih in lovih.

Za svoje vestno in požrtvovalno delo med okupacijo in po osvoboditvi ga je predsednik Tito odlikoval z ordenom zasluge za narod s srebrnimi žarki.

Dragi Fran, ob tvojem jubileju ti iskreno čestitamo, želeč ti še mnogo, mnogo lovskega pohoda v ljubljeno naravo ter dober pogled, zlasti na tiste tvoje lepe »tiče«.

Člani LD Ptuj

IZ LD Tomišelj

V okviru praznovanja 25-letnice obstoja naše LD so praznovali svoje življenjske jubileje tudi naši zaslužni člani:

Karlo Pohleven, dolgoletni lovski funkcionar in član naše LD 22 let, član ZK in drugih političnih organizacij, doma iz Martinje vasi pri Trebnjem, je novembra 1972 dopolnil 50 let.

Franci Strajnar, 19 let član in večletni funkcionar naše LD, član ZK in drugih organizacij, odlikovan z znakom za lovske zasluge, doma iz Martinje vasi pri Trebnjem, bo letos oktobra star 50 let.

Janez Kramar iz Črne vasi pri Ljubljani, član naše LD od ustanovitve, lovski funkcionar, odlikovan z znakom za lovske zasluge, član raznih družbenopolitičnih organizacij, je septembra 1972 dočkal 60 let.

Jakob Škraba iz Črne vasi pri Ljubljani, član naše LD od ustanovitve, odlikovan z znakom za lovske zasluge, junija letos dopolnjuje svojih 75 let.

Vsem jubilentom še posebej čestitamo preko našega glasila in jim želimo mnogo let – dober pogled!

LD Tomišelj
V. S.

Franc Makovec s Hriba, je 6. oktobra 1972 praznoval svoj 70. rojstni dan. Bil je med ustanovitelji LD Bela cerkev-Šmarjeta in njen prvi starešina. Ta LD se je pozneje združila z LD Otočec. Član zelene bratovščine je že nad 45 let. Jubilent je bil borec za severno mejo in udeleženec NOB od leta 1941. Med člani je znan in priljubljen zaradi svojih mnogih veselih lovskega doživetij. Člani LD mu k jubileju čestitajo in želijo, da bi jih še dolgo zabaval s svojimi veselimi zgodbami, na lovu pa še nadalje – dober pogled!

LD Otočec ob Krki

V spomin

Anton Cvenkel, kmetovalec iz Ljubnega na Gorenjskem, lovec od mladih nog, večletni član bivše LD Radovljica in predsednik nadzornega odbora LD Kovor, odlikovan z znakom za lovske zasluge, je v svojem 61. letu 10. aprila 1973 odšel v večna lovišča za svojima bratoma – tudi lovcema – Jančkom in Jožem, ki sta padla kot partizana v domačih gozdovih. Ustavilo se je srce, ki je ljubilo zelene gozdove, cve-toča polja, sočloveka in sleherno žival. Nadvse pa sta mu bila pri srcu pes in konj. Njegovi roki sta večkrat polnili solnice in natresali hrano divjadi po krmiščih, kakor pa dvignili puško k licu. Toda kadar je počilo na njegovem stojišču, so goniči skoraj gotovo utihnil, kajti Tone je bil pri vojakihi odlikovan z medaljo odličnega strelca. Kot vaškemu živino-zdravniku-samouku pa so ljudje pri zdravljenju živine enako zaupali kakor poklicnemu veterinarju.

LD Kovor mu je priredila lep lovski pogreb. Poleg krajevnih organizacij je bilo zastopanih tudi pet okoliških lovskih družin in štirje govorniki so orisali lik pokojnega Toneta, človeka plemenitega značaja. Ko mu je v poslednji pozdrav zadonel lovski rog, se sklonili prapori ter jeknile lovske puške v oblačno nebo, smo lovci spustili brsteče smrekove vejice v njegov prerani grob. Hvala Ti, dragi prijatelj! Naj Ti bo lahka rodna gruda, ki si jo srčno ljubil!

Prijatelji lovci

Franc Grajš se je v starosti 67 let 22. 2. 1973 za vedno poslovil. Na njegovi zadnji poti so ga spremljali tudi številni lovci od blizu in daleč, saj je bil dober lovski tovariš in splošno priljubljen. Ob odprtem grobu se je v imenu lovcev in krajevnih organi-

zacij poslovil od njega starešina L. Pantar. Orisal je njegovo trdo življenjsko pot delavca in cestarja na Milanovem vrhu do začetka druge svet. vojne, ko se je kot zaveden Slovenec vključil v OF in že aprila 1942 odšel v partizane. Po vojni je bil kot navdušen lovec med ustanovnimi člani naše LD in vseskozi njen član.

Ob preranem grobu so mu lovski tovariši iz Sodražice zapeli v slovo »Gozdič je že zelen«, nakar smo se poslovili od pokojnika po lovskem običaju. Naj ti bo, dragi Franc, lahka domača gruda in časten spomin!

LD Draga-Trava – F. K.

Iz LD Prebold

Albin Zavrnšek se je na pragu pretekle jeseni za vedno poslovil, star 58 let. Nad 25 let lovec, partizanski borec, dolgoletni gasilec, sicer pa delavec od rane mladosti do invalidske upokojitve – to so osnovni mejniki moža, od katerega smo se morali mnogo prezgodaj posloviti. Hvala ti, dragi Bine, za vse, kar si dobrega storil kot lovec, partizan, gasilec in delavec-samoupravljaec.

Miha Javornik je za vedno zapustil naše vrste v zadnjem decembru. Od svojih 65 let, ki mu jih je bilo namenjenih, je bil nad 25 let discipliniran član naše lovske družine in zelo požrtvovalen gojitelj divjadi, za kar je tudi prejel lovsko odličje. Kolikokrat si, dragi Miha, v ostrih zimah, v visokem snegu gazil od krmišča do krmišča na pomoč divjadi v tiski! Naj ti veljajo besede zahvale zlasti za tvoje požrtvovalno delo pri gojitvi divjadi!

LD Prebold – E. A.

Jakob Plaznik nas je 9. novembra 1972, star komaj 58 let, za zmeraj zapustil. Rodil se je v rudarski družini pod Peco, kjer je v okrilju gozdov brezskrbno preživel otroštvo. Kot fant se je zaposlil v gradbeništvu, pozneje pa pri Rudniku Mežica,

kjer je delal vse do invalidske upokojitve.

Vseskozi je bil ljubitelj narave in divjadi. Toda njegova dolgoletna želja, da postane lovec, se mu je izpolnila šele l. 1958, ko se je vključil v LD Bistra. Po upokojitvi l. 1964 pa je vstopil v LD Peca.

Lovski rog je otožno zadonel in strelji lovskih pušk so odmevali med gozdovi, ko smo se poslednjič poslovili od vedrega, vselej nasmejanega tovariša, ki se ga bomo vedno spominjali.

Mežiški lovci

Jože Zrim

LD Murska Sobota se je 3. marca 1973 poslovila od dolgoletnega člana Jožeta Zrima-Pepija, ki je 26. januarja letos praznoval svojo 60-letnico.

Jože Zrim

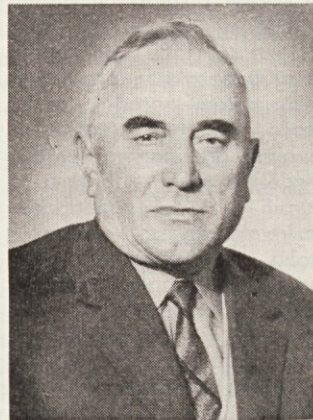
Kot vesten lovec je deloval že pred vojno, po njej pa se je ponovno vključil v vrste slovenskih lovcev. Deloval je v organih Lovske zveze Pomurje in pozneje LZ Prekmurje. Vseskozi je bil član komisije za lovske izpite in večkratni reprezentant prekmurske oziroma slovenske ekipe v streljanju na umetne golobe.

S svojim delom je mnogo doprinesel za dobrobit lovstva v Prekmurju, za kar je bil odlikovan z znakom za zasluge in redom za lovske zasluge II. stopnje.

Dobrega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Lovci LD Murska Sobota

Ludvik Grafenauer, rojen pred 71 leti v Bločah na Zili na Koroškem, nas je 25. 3.

Ludvik Grafenauer

Franc Cimperman

Ivan Škofic

1973 za vedno zapustil. Poznalo ga je mlado in staro od blizu in daleč.

Kljub težavni življenjski poti, ki ga je po prvi svetovni vojni prizadela kot zavednega koroškega Slovenca, ni klonil. Prvo službeno mesto mu je bilo na šoli v Libeličah, nato pa v Št. Danijelu (sedaj Jamnica). Tukaj se je začel tudi njegov vzpon. Sodeloval je z vsemi naprednimi organizacijami v Mežiški dolini. Leta 1939 je bil premeščen kot šolski upravitelj v Fram. Takoj se je vključil v življenjski tok kraja in uspel razdrte politične sile združiti proti porajajočemu se Kulturbundu. Začne se vojna in 19. aprila 1941 je bil kot prvi krajan izseljen v Srbijo, kjer se je takoj vključil v NOB in bil kasneje na sremski fronti težko ranjen.

Po osvoboditvi se je vrnil v Fram in s polno energijo nadaljeval svoje nadvse plodno delo. Bil je soustanovitelj mnogih društev, med njimi tudi naše LD. Že kot mlad učitelj v Št. Danijelu se je namreč vneto bavil z lovom. Prijetno se je bilo srečati z njim in pokramljati s tako velikim ljubiteljem narave in ljudi.

Nemogoče je opisati vse Ludvikove zasluge, marsikaj pa povedo njegova odlikovanja: red zasluge za narod III. stop., medalja za vojne zasluge, red za hrabrost, diploma in medalja Zveznega odbora RK, plaketa OF Slovenije ter častno članstvo v raznih društvih in organizacijah.

V tako velikem številu smo ga spremili na njegovi zadnji poti, kakor gre samo človeku, kot je bil Ludvik Grafenauer. Lovska organizacija pa je izgubila vzornega lovca. Naš dolgoletni tajnik, blagajnik, učitelj pripravnikov za lovski izpit in končno častni član naše LD nam bo kot svetel zgled in vzor ostal v trajnem, spoštovanju polnem spominu.

Člani LD Fram

Franc Cimperman – lškar. Njegov oče, logar in lovec, prosvetljen občinski mož, je sinu preskrbel službo pri

grofu. France je ljubil pesem in rože, bil je veder človek, predvsem pa izreden lovec. Sicer je bil pa vedno za pravico vnet in že kot avstrijski vojak v prvi svetovni vojni med uporniki, kasneje pa Maistrov koroški borec. Naradnoosvobodilni boj ga je zatekel kot logarja v lški, kjer je sicer preživel večji del svojega življenja. Tu je že leta 1941 začel pot partizana in njegov dom je bil s pomočjo žene varno zatočišče prvih borcev za svobodo. lškarjev sin, tudi partizan, je padel nedaleč od doma.

Kako izredne so bile lškarjeve lovske izkušnje in znanje, pa ve vsak, kdor je z njim lovil.

Umrli je 15. 11. 1972 v svojem 75. letu.

Lovca, gozdarja in partizana, ki je pokopan v Robu na Dolenjskem, se bomo dolgo hvaležno spominjali.

Lovski tovariši – R. S.

Ivan Škofic iz Kamnika nas je zapustil 29. 11. 1972, ko bi moral obhajati 70-letnico rojstva in 45-letnico lovskega udejstvovanja. Pred vojno je bil zakupnik lovišča v Kamniku, po vojni pa se je z novim entuziazmom vključil v lovstvo. S svojimi moralno-etičnimi kvalitetai je bil vzor mlajši pa tudi starejši generaciji. Z njim smo izgubili vzor človeka in lovca.

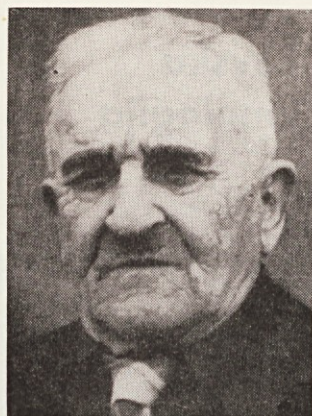
LD Kamnik

Matija Belšak iz Koračic pri Tomažu, ustanovni član LD Tomaž pri Ormožu, večletni čuvaj in lovec 52 let, je umrl januarja 1973, v 76. letu starosti. Pokojni je bil tudi dober gojitelj lovskih psov in zavzet varuh divjadi. Priljubljenega lovskega tovariša so poznale tudi sosedne lovske družine. Bil je vzor nam vsem, posebno pa mladi generaciji.

Na zadnji poti so ga spremili njegovi številni znanzi in prijatelji, lovci in nelovci. V slovo so mu bile izrečene ganljive besede, zadonele so žalne pesmi in jeknile lovske puške s Tomaževskega griča.

Matija Belšak

Janez Slokan

Naj mu bo lahka slovenska zemlja in miren počitek sredi našega lovišča!

LD Kostanj,
lovci Tomaža pri Ormožu

Janez Slokan, častni član in soustanovitelj LD Hrastnik, je umrl 19. 11. 1972 v 90. letu starosti. Kljub težkemu rudarskemu poklicu, kasneje je bil še mali kmet, je našel čas za naloge v lovišču. Bil je velik ljubitelj narave, vesten gojitelj divjadi in dober lovski tovariš. Imel je mnogo lovskih izkušenj, ki jih je rad posredoval mlajšim lovcom. Med prvimi se je pridružil NOB kot terenski delavec OF in kot tak z veliko požrtvovalnostjo sodeloval do konca vojne. Iskrenega tovariša, polnega humorja in vedno dobro razpoloženega, bomo hrastniški lovci ohranili v trajnem spominu. Naj Ti bo lahka domača zemlja, saj si za njeno svobodo mnogo žrtvoval!

Lovci LD Hrastnik

Franc Hermonko, član LD Peca, nas je 2. 1. 1973 v sedemdesetem letu starosti za vedno zapustil.

Že s sedemnajstim letom je postal rudar. Preizkusil je vso trdoto jamskega delavca – od vozača, kopača, strelca, tesarja, nadzornika in nazadnje vodje globinskih vrtalcev. Leta 1958 je bil upokojen.

Kot predvojni lovec se je takoj leta 1945 zopet vključil

Franc Hermonko

v lov. organizacijo. Vrsto let je požrtvovalno deloval v upravnem odboru LD, najdlje kot gospodar in lovovodja. Brez njega in njegovih brakjabečarjev si je bilo težko zamišljati uspelo brakado. Tudi nobena akcija v lovišču ni bila brez njega. Še lansko jesen je sam obnovil 4 km lovske steze v našem najtežjem gamsjem revirju. Za svoje dolgoletno nesebično delo je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge.

Dragega pokojnika bomo kot dobrega lovca ohranili v trajnem spominu. Drugače tudi ni mogoče, saj je za njim v lovišču, od sive Pece pa tja do zelene Poljane, ostala vrsta spomenikov v obliki lovskega objekta, ki nas bodo še vrsto let spominjali nanj.

Naj mu bo lahka rodna koroška gruda!

Mežiški lovci

Lovska kinologija

»Klub ptičara i spanijela« in DLP

Ob 25-letnici »Kluba ptičara i spanijela« je bil 7. 3. 1973 v Zagrebu slavnostni občni zbor tega hrvatskega kluba. Poleg članstva in uglednih kinologov je bilo povabljenno tudi Društvo ljubiteljev ptičarjev iz Ljubljane. Slavnostni govor je imel predsednik Kluba Stjepan Mikulek, ki je med drugim povedal, da so tudi Slovenci – doktor Ivan Lovrenčič, Teodor Drenig in drugi – sodelovali pri ustanovitvi njihovega kluba, ki združuje ljubitelje pasemskih ptičarjev in španjelov, prireja preglede, preizkušnje in tekme teh vrst psov. Ob koncu govora je po sklepu upravnega odbora Kluba podelil priznanja in zlate klubske znake zaslužnim sodelavcem in članom ter pasemskim organizacijam, med njimi tudi Društvo ljubiteljev ptičarjev, Teodoru Drenigu, Juliju Kodru, Jožetu Škoficu, Ivanu Cafu in Vladimiru Pleničarju. Predsednik DLP VI. Pleničar pa je »Klubu ptičara i spanijela« izročil zlato društveno plaketo, predsedniku Mikuleku in tajniku Novaku pa zlati

društveni znak DLP. Po poročilih tajnice, blagajnika in predsednika nadzornega odbora je predsednik Mikulek prejel v znak priznanja za 20-letno predsedovanje zlato zapestno uro s posvetilom. Pozdrave in čestitke so izrazile tudi lovske in športne kinološke organizacije.

Občni zbor je bil zaključen z razpravo o nadaljnjem skupnem delu pasemskih organizacij in o tesnejšem sodelovanju hrvatskega »Kluba ptičara i spanijela« ter slovenskega Društva ljubiteljev ptičarjev.

V. P.

Prijavljene paritve

Vsi navedeni psi plemenjaki in plemenjakinje so uspešno opravili preizkušnjo.

Posavski goniči (JRGp):

Azor, 10078 – Hitra Negojniška, 10085, leglo 20. 6. Rejec Jože Šimenc, Poljane 14, Rečica ob Savinji.

Bes, 6308 – Dijana, 10075, leglo 3. 6. Rejec Peter Kovač, Marija Gradec 7, 63270 Laško.

Don, 10048 – Čujka, 10012, leglo 17. 5. Rejec Jože Pajk, M. Češnjice 15, Šentvid pri Stični.

Resasti istr. goniči (JRGri):

Atoš, 1171 – Beba, 1346, leglo 17. 6. Rejec Jože Štefanič, Leskovec 168, Leskovec pri Krškem.

Azor Izvirski, 2074 – Tara (Bistra), 2057, leglo 6. 6. Rejec Jože Kresel, Trebnje 16, Trebnje.

Aro, 2077 – Bara, 1497, leglo 16. 6. Rejec Aldo Sedej, Srebrničeva 47, Idrija.

Aris, JRGri 2019 – Brina, JRGri 1496, leglo 7. 5. Rejec Jože Oblak, Cerkno.

Tigo, JRGri 2072 – Cajka, JRGri 2039, leglo 27. 3. Rejec Ančka Udovič, Unec 115, Rakek.

Kdl. istr. goniči (JRGki):

Bor, 7428 – Tara Blegoška, 7429, leglo 20. 5. Rejec Alojz Koritnik, Orehovica 11, Podnanos.

Agič, 7449 – Djana, 7163, leglo 12. 6. Rejec Jože Colarič, Globočice 24, Kostanjevica.

Lisko, 5818 – Tira, 7119, leglo 24. 6. Rejec Vinko Razpet, Idrija 119, Spodnja Idrija.

Goran, 7195 – Hani, 7005, leglo 10. 6. Rejec Karel Preslesnik, Stahovica 3, Stahovica.

Hajduk, 7148 – Bistra, 5226, leglo 12. 6. Rejec Karel Tržan, Zg. Bistrica n. h., Slovenska Bistrica.

Heri, 7202 – Daida, 7336, leglo 14. 6. Rejec Jakob Rupnik, Idrijska Bela 16, Idrija.

Emir, 7088 – Cita, 7476, leglo 6. 6. Rejec Stanko Karelc, Gorenja vas 4, Dobrnič.

Haro Travnogorski, 7197 – Hajka Javorniška, 7189, leglo 17. 5. Rejec LD Sodražica, Leopold Marolt, Jelovec 2, Sodražica.

Brzan, 7129 – Bistra, 7251, leglo 24. 5. Rejec Alojz Zrinšek, Krka 28, Krka.

Bister, 5049 – Cita Dešna Puštalska, 7300, leglo 27. 5. Rejec Franc Heberle, Selo pri Bledu 56.

Bister Ojstrški, 5759 – Jaga, 7180, leglo 4. 6. Rejec Anton Tonšek, Primož 35, Šentjur.

Etos Mehovski, JRGki 7454 – Bistra, JRGki 7479, leglo 31. 5. Rejec Franc Koprivec, Mlačevo 7.

Heri Javorniški, JRGki 7202 – Ara, JRGki 6923, leglo 25. 5. Rejec Ančka Udovič, Unec 115, Rakek.

Aco, JRGki 7386 – Ara Ribniška, JRGki 7439, leglo 17. 4. Rejec Oto Pavel, Črneška gora 12, Libeliče.

Lesi, JRGki 7266 – Alka,

JRGki 5436, leglo 7. 5. Rejec Franci Lešnjak, Kristanova 57, Novo mesto.

Goran, JRGki 7195 – Kaja, JRGki 7367, leglo 16. 4. Rejec Ivan Poje, Lapinje 2, Mozelj.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Muri, 3261 – Dika Velikolaška, 3257, leglo 13. 6. Rejec Janez Grča, Jamska 3, Postojna.

As (Byli), 3093 – Ajda, 3240, leglo 15. 6. Rejec Peter Zaplotnik, Pristava 38, Tržič.

Cero, 3199 – Blanka, 3087, leglo 6. 6. Rejec Štefan Zaplotnik, Pristava 61, Tržič.

Tik Vojniški, 3297 – Mira Reseniška, 3283, leglo 7. 6. Rejec Franc Strašek, Kristan vrh, Podplat.

Muri, 3261 – Ajka Črnojamška, 3144, leglo 1. 4. Rejec Franc Derenčin, Šerčerjeva 1, Il. Bistrica.

Ego Meninski, 2036 – Vesna, 3326, leglo 29. 5. Rejec Ciril Potočnik, Gornji grad, Nova Štifta.

Lovski terierji (JRLT):

Riko, 5685 – Ara, 5575, leglo 25. 6. Rejec Franc Pipan, Zbilje 32 a, Medvode.

Ali, 5606 – Ringica, 5608, leglo 22. 5. Rejec Karel Grm, Št. Ilj 96, v Slov. goricah.

Azor Dobrenjski, 5529 – Gora Janinska, 5635, leglo 23. 6. Rejec Vinko Cverle, Nova vas 24, Šentjur pri Celju.

Alf. v. d. Saurauschen, 5784 – Kora Janinska, 5834, leglo 15. 6. Rejec Franc Kodušek, Žahenberc, Rogatec.

Alf. v. d. Saurauschen, 5784 – Centa Janinska, 3183, leglo 11. 6. Rejec Anton Mlakar, Tekacevo, Rogaška Slatina.

Egan v. Spadenberg, 5643 – Drina Bolpenška, 3543, leglo 16. 6. Rejec Feliks Bruser, Lackova – Hrastje 51, Limbuš.

Jasso v. Grimbart, OHZB 2058 – Asta, 2866, leglo 2. 6. Rejec Ivan Caf, Ob Dravi 1, Maribor.

Basso v. der Solitude, 6682 – Senta, 5726, leglo 25. 4. Rejec Ivan Caf, Ob Dravi 1, Maribor.

Boj, 3659 – Divna, 3216, leglo 11. 6. Rejec Franc Babič, Videm 66, Videm-Dobrepolje.

Predsednik Stjepan Mikulek izroča predsedniku DLP Vladimiru Pleničarju priznanje in zlati klubski znak

Foksterierji (JRFos):

Blef, JRFos 1417 – Sela, JRFos 1415, leglo 10. 5. Rejec Jože Povše, Vreskovo 32, Trbovlje.

Nemški kdl. ptičarji (JRPki):

Bilj, 7004 – Aca, 7182, leglo 17. 5. Rejec Lado Alčon, Aržoni 9, Renža.

Beno, 7184 – Lida, 7183, leglo 31. 3. Rejec Miloš Rustija, Prešernova 5, Ajdovščina.

Arno, 5233 – Anka, 5093, leglo 17. 5. Rejec Martin Vočajnk, Sela 102, Dobova.

Brest Škedenjski, 7064 – Diva iz Dominega vrta, 5314, leglo 2. 6. Rejec Ivan Udovič, Urec 115, Rakek.

Bor, 7083 – Aka, 7327, leglo 18. 5. Rejec Slavko Urek, Kapela 3.

Atoš Veleniški, 6937 – Diana, 7029, leglo 1. 5. Rejec Janko Nardin, Grinska pot 19, Ajdovščina.

Springer španjeli (JRŠŠ):

Carmac v. Tachernsee, 602 – Ajka, 168, leglo 14. 6. Rejec Franc Flere, Pusto polje 5, Šmartno ob Dreti.

Žigo, 615 – Belinka, 644, leglo 10. 6. Rejec Ivan Pokorny, Šmartno ob Paki.

Mungo (Trih) Schloss Schleisheim, JRŠŠ 1933 – Asta, JRŠŠ 151, leglo 18. 4. Rejec Franc Bračič, Videm 4 pri Ptuj.

Eko Škalski, JRŠŠ 166 – Cuka, JRŠŠ 607, leglo 3. 5. Rejec Karlo Šrumpf, Log 2, Ruše.

Koker španjeli (JRŠK):

Lord, 1361 – Diana, 1420, leglo 15. 5. Rejec Martin Groznik, Vrhpolje 113, Vipava.

Bili, 734 – Fefa Uskovniška, 1366, leglo 1. 6. Rejec Urban Dermastia, Pegamova 1, Ljubljana.

Alli (Aro), 1328 – Agica, 1305, leglo 24. 5. Rejec Jože Turk, Tovarniška 3, Krško.

Bili, 734 – Xenia v. Dystelbach, 1423, leglo 1. 6. Rejec Jože Kogelnik, Podklanc 5, Dravograd.

Bili, 734 – Asta Podkranjska, 1319, leglo 19. 5. Rejec Jože Kogelnik, Podklanc 5, Dravograd.

Bili, 734 – Beba Kokrška, 1315, leglo 30. 3. Rejec Milko Dobravec, Devinska 6, Ljubljana.

Črt, 1338 – Dijana, 1301, leg-

lo 25. 4. Rejec Mirko Dolinšek, Lovrenc na Pohorju.

Vincent v. Maunagetta, 1425 – Aga (Pika), 1424, leglo 30. 5. Rejec Breda Mihelič, Miklošičeva 8, Ljubljana.

Karo, 1054 – Ajka, 745, leglo 18. 5. Rejec Fedor Senkovič, Belokranjska 10, Maribor.

Čin, JRKŠ 1345 – Bianka, JRKŠ 632, leglo 17. 5. Rejec Janko Divna, Vrtina 25, Ruše.

Nemški prepeličarji (JRPr):

Lord v. d. Brehenrausche, 12 – Hajka Celjska, 15, leglo 9. 6. Rejec Andrej Hafner, Briskelj 15, Škofja Loka.

Kuno v. Geroweier, 7 – Cara z Boča, 188, leglo 16. 5. Rejec Štefan Kovačič, Zg. Polskava.

As z Grmade, JRPr 172 – Bora z Boča, JRPr 176, leglo 18. 5. Rejec Franc Makuc, Dol. Logatec 103.

Bambi (Brek) Poljčanski, JRPr 130 – Musehi v. d. Morwiese, JRPr 158, leglo 10. 5. Rejec Jože Škoflek, Klanc 83, Dobrna.

Kuno v. Geroweier, JRPr 11 – Biba z Boča, JRPr 174, leglo 18. 5. Maks Pehar, Dravski dvor 11, Orehova vas.

Cay v. Branden, JRPr 167 – Bara z Boča, JRPr 153, leglo 21. 5. Rejec Janez Tribar, Ljubljana-Polje, C. XX. št. 2. Iro v. Hörzendorfensee, ZBDW 491/66 – Edo Poljčanski, JRPr 166, leglo 14. 5. Rejec Božo Suhadolnik, Borovnica 8.

Alon Poljčanski, JRPr 122 – Kyro v. Höllntal, JRPr 146, leglo 4. 4. Rejec Stanko Valand, Sp. Poljčane 77, Poljčane.

Lord v. d. Buchenzausche, JRPr 12 – Heka Šmohorska, JRPr 9, leglo 6. 5. Rejec Alojz Vezjak, Sp. Poljčane, Poljčane.

Hero v. Höllntal, ZBDW 483/66 – Kala Celjska, JRPr 194, leglo 6. 4. Rejec Jože Obreht, Pot na okope 66, Maribor.

Elan Poljčanski, JRPr 182 – Želi Pekelska, JRPr 178, leglo 10. 5. Rejec Jurij Muhič, Cesta C. Štuparja 27, Črnuče.

Resasti foksterierji (JRFos): Domherr vd. Friedensau, 655 – Ajša Podhomska, 1404, leglo 27. 5. Rejec Tone Štajer, Goričane 13, Medvode.

Resasti foksterierji (JRFos):

Domherr vd. Friedensau, 655 – Ajša Podhomska, 1404, leglo 27. 5. Rejec Tone Štajer, Goričane 13, Medvode.

Psarna Blegoška, lastnik Zdravko Kosmač, Hotavlje – Gorenja vas

Resasti jazbečarji (JRJri):

Lump Reseniški, 1235 – Ajda, 1230, leglo 18. 6. Rejec Jenko Franc, Pristava 74.

Ago, 1226 – Ara, 370, leglo 6. 5. Rejec Anton Sever, Žice 47, Zg. Ščavnica.

Ago, 1226 – Resa, 1220, leglo 8. 4. Rejec Anton Deberka, Cesta v Rošpoh 55, Kamnica.

Car, JRJri 1266 – Aša, JRJri 386, leglo 24. 5. Rejec Rajko Marenčič, Križe 24, Tržič.

Ilo Janinski, JRJri 1233 – Učka Reseniška, JRJri 381, leglo 2. 5. Rejec Ivan Koštanj, Gorica 14, Dobrna.

Dolgodlaki jazbečarji:

Mirko, JRCi 1715 – Lia, JRCi 4173, leglo 4. 5. Rejec Jože Žebelnik, Vrtojba 12, Šempeter pri N. Gorici.

Kratkodlaki jazbečarji (JRJki):

Riko, 1225 – Eta Gomilska, 1228, leglo 25. 6. Rejec Drago Štukl, Sele 14, Podčetrtek.

Riko, 1225 – Asa, 1237, leglo 31. 5. Rejec Jože Novak, Preloge 2, Zg. Ložnica.

Cuno v. d. Kleinen Furth, 1202 – Aga, 320, leglo 20. 5.

Rejec Ivan Pintar, Grajska vas 49, Gomilsko.

Cuno v. d. Kleinen Furth, 1202 – Besa, 1235, leglo 4. 4. Rejec Stane Planinc, Stoperce 13, Stoperce.

Kinološka zveza Slovenije

Novi sodniški pripravniki

Za ocenjevanje zunanosti in dela brak-jazbečarjev:

Alojz Poje, Medvedjak 1, Draga; Ludvik Brence, Malahorna 30, 62317 Oplotnica;

za ocenjevanje zunanosti in dela šarivcev:

Štefan Hanžek, Borovnica 8; Slavko Pocajt, Škale, p. Velenje;

Bernard Podojsteršek, lovski dom Rače, p. Orehova vas – Slivnica;

za ocenjevanje zunanosti in dela jamarjev:

Silva Caf, Ob Dravi 1, Maribor;

Vinko Foršček, Ljubljana, Lepodvorska 2;

za ocenjevanje dela vseh vrst jamarjev:

Stanislav Gobec, dipl. vet.,
Martjanci pri Murski Soboti;
za ocenjevanje zunanosti in
dela nemških ptičarjev:

dr. Franc Dolinšek, Poljanska 79, Ljubljana;
Ciril Pogačar, Prijateljstva 19, Ljubljana;
Boris Leskovic, Ilirska 14, Ljubljana;
Vladimir Kveder, Prevoje 42, Ljubljana;
Janez Juvančič, Zavetiška 1, Ljubljana;
Ivan Kopušar, Apače 36, Lovrenc na Dravskem polju;
Vojko Pirher, Ormoška 21, Ljutomer;
Miloš Kelih, Dacarjeva 47, Lesce;

za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst goničev:

ing. Franc Lešnjak, Kristanova 57, 68002 Novo mesto;

za ocenjevanje zunanosti in dela barvarjev: Jože Vester, Tržič, Cankarjeva 19.

Kinološka zveza Slovenije

Prijavljene in zaščitene psarne

»FRTINSKA« za jamarje, lastnik Anton Žigon, Grčarevec 12, Planina.

»STUDENSKA« za goniče, lastnik Maks Šarman, Jenkova 78, Maribor.

»TRAŠKA« za nemške boksarje, lastnik Emil Berginc, Fran. naselje 2, Škofja Loka.

»ŽOTEŠKA« za res. jazbečarje, lastnik Ivan Perko, Pragersko 161.

»BRAMDEN« za nemške prepeličarje, lastnik Janez Tibor, Ljubljana-Polje, C. XX. št. 2.

»CERŠAŠKA« za jamarje, lastnik Alojz Nikelj, Selnica ob Muri.

»DOBRČA« za jamarje, lastnik Jože Vester, Tržič, Cankarjeva 19.

»KUKOVNICA« za brak-jazbečarje, lastnik Janez Kralj, C. JLA 5, Tržič.

»OB SAVI« za nemške prepeličarje, lastnik Jurij Muhič, Ceneta Štuparja 27, Črnuče.

»PREŽIHOV VRH« za brak-jazbečarje, lastnik Alojz Gorenšek, Brdinje 46.

»ROGLA« za jamarje, lastnik Karel Kraihbaum, Oplotnica 55.

Kinološka zveza Slovenije

Šaljive

Ta pa kure strelja

Bilo je pred leti. Znanec v podjetju me je povabil na lov. Za mladega hribovskega lovca je povabilo v ravninsko lovišče izjemna prilžnost, torej sem ga z navdušenjem sprejel.

Jutro, kot vsa jutra na bradakah. Značilno razpoloženje na zbirališču: novice, šale, predstavljanje, nemirni psi, rahla nervoza pri lovcih. Nato zbor, plan lova in že korakam na odkazano stojišče, eno najboljših v prvem pogonu. Ves drhtim v napetem pričakovanju. Kmalu sem na mestu. Ustavim se, pripravljam puško, jo po stari navadi pomerim k licu – za vajo. Ja, gromska strela, kje so pa očala? Nerodna reč! Zajca bi še ločil od goniča, toda danes lovimo fazane. Le kako se mi je moglo to zgoditi? Bolje bi bilo puško pozabiti! Pa časa za razmišljanje ni veliko. V bližnji remizi zaslišim gonjače. Naraščajoča nervoza mi vid samo še

slabša. Že slišim klice fazanov in v moji smeri se dvigne cela jata. Buljim v nejasne silhuete. Je kura, je petelin? Odločim se: po največjem streljam! Tresk! Zadel! Bum! Drugi fazan pade v podrast! Oho, danes mi pa gre, si čestitam. Hribovski lovci smo manj vajeni na perjad, naše globače in strmače pač ne ugajajo tem elegantnim ptičem. Zmoti me glas iz soseščine:

»Heej, ta pa kure strelja!« Sveta nebesa, to sem pa jaz! Toliko da mi puška ne zdrkne iz rok in znoj me oblije. »Poberi ju!« me prebode ostro povelje. Poslušno odkorakam v podrast, površno pogledujem naokoli. Samo plena ne najti!

»Ne najdem,« kličem olajšano nazaj, »sem slabo streljal!«

»Ne skrbi, pes ti bo pomagal!« ...

Kmalu sta kokoški v zankah, name pa se je podrl svet. Dodelili so mi spremljevalca »inštruktorja«, a puške nisem več dvignil. Takšna smola! Končno se dobimo k malici. Grenka južina, nesrečnik! Ne upam dvigniti pogleda. Malodušno izvlečem malico iz torbe, a glej: z dna se porogljivo zaleskečejo – očala. Toda ne očala, ne razlaga,

niti lep fazan petelin, ki se je po malici pridružil kura-ma, niso vrnili zaupanja. Po pogonu me je lovovodja hladno potolažil, češ da se tu in tam kakšna kura še prenese.

Domov sem se odpravil – s kuro.

P. A.

Na postaji milice

»Vi ste torej po »zadnjem pogonu« v gostilni »Pod krivo brezo« ukradli tovarišu pelerino.«

»Samo izposodil sem si jo, ker je močno deževalo.«

»A tako! Zakaj pa potem niste ukradli dežnika?«

– Špula –

Vedno je kriv dim

Saj lovci nekoč zajcev niso toliko postrelili. V dimu črnega smodnika so se zaletavali v drevesa in lovci so mrtve pobirali ...

Danes se pa zaradi dima iz avtomobilskih izpušnih cevi zaletavajo v avtomobile in šoferji mrtve pobirajo ...

Urhov

Lovski običaj zahteva svoje ...

EXPORT
IMPORT

Semenarski kombinat

Semenarna

Ljubljana,
Gospodsvetska 5

s svojimi
poslovnimi enotami
v Celju in Mariboru
ter trgovinami širom po Sloveniji
in Jugoslaviji

n u d i

Priznana kvalitetna semena vseh vrst
za polje in vrt.

Lovske družine in zavodi
za gojitev divjadi,

za ureditev krmnih njiv se poslužite
naših priznanih semen **strženastega**
krmnega ohrovta, raznih sort koruze,
lucerne in švedske detelje ter drugih
semen!

Naše seme — vaš uspeh!

Vse člane

Foto-kino kluba

DIANA

in druge ljubitelje
foto lova vabimo
na strokovno
predavanje

Osnove fotografiranja

Predavanje bo v četrtek, 14. junija
1973, ob 17. uri v Klubu poslancev,
Ljubljana, Puharjeva 7.

UPRAVA GOJITVENIH LOVIŠČ LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

razpisuje delovno mesto

revirnega lovskega čuvaja v lovišču

**z veliko divjadjo (jelenjad, divji prašiči, srnjad,
medvedi)**

Vabimo mlajše lovce, z urejeno vojaško obveznostjo,
ki imajo veselje do poklicne gojitve divjadi. Prednost
imajo kandidati z lovskočuvajskim ali lovskim izpitom
in lastnim prevoznim sredstvom. Zaenkrat je zago-
tovljeno samsko stanovanje.

Osební dohodek po pravilniku. Pričetek zaposlitve
po dogovoru, vendar v letošnjem letu.

Prijave pošljite do 30. junija t. l. uredništvu Lovca.

Društvo brak-jazbečar

iskreno vabi vse svoje
člane in druge ljubitelje
psov te pasme na

občni zbor

z običajnim dnevnim redom

ki bo v soboto, 9. junija 1973, ob 9. uri
v kmečki sobi restavracije Slavija (bivši Slamič),
Ljubljana, Gospodsvetska c. 6.

Foto V. Dariš: Trenta – dom znamenitega lovca Antona Tožbarja-Špika, ki mu je ranjen medved 23. 4. 1871 odtrgal spodnjo čeljust